

XXVI Día de les Lletres Asturianas

L'Academia de la Llingua Asturiana celebró'l día 6 de mayu, nel Teatru Campoamor d'Uviéu, l'actu institucional del XXVI DÍA DE LES LLETRES ASTURIANES. Nesti actu la institución acoyó a dos nuevos miembros: *D. Xosé Ramón Iglesias Cueva* (Uviéu), como académicu de númberu y *Dª Marta Mori de Arriba* (Xixón), como académica correspondiente. Los dos nuevos académicos son doctores en Filología.

L'actu entamó con una escoyeta musical del gaiteru *José Manuel Tejedor* y tres la llectura del acta per parte del Secretariu de l'ALLA, D. Roberto González-Quevedo, y los discursos d'aceutación de los nuevos miembros, tomó la pallabra la Presidenta de l'Academia, Dª Ana María Cano González, pa pronunciar el discursu institucional. Darréu d'ello, una esbilla de poemes y l'actuación musical del grupu folk *Lliberdón* punxeron el pieslle a esti XXVI DÍA DE LES LLETRES ASTURIANES.

Intervención de Marta Mori de Arriba

Señora Presidenta de l'Academia de la Llingua Asturiana, señores académiques y académicos, autoridaes, asturianos y asturianos, amigos y amigos:

Antes que nada, quería manifestar el mio contentu al veme acoyida como miembru correspondiente de l'Academia de la Llingua. Nun sé si esti honor concuerda colos mios méritos; en tou casu, prometo trabayar con entusiasmu pola recuperación y l'espoixigue del asturianu d'andecha cola institución que me recibe dende güei.

Nestos momentos que casi que podía considerar d'afitamientu o renovación d'un compromisu, prestaríame dedicar unes pallabres a la mio biografía llingüística. Xixonesa de familia y de nacimientu, la mio infancia trescurrió nun territoriu mestizu onde les formes y los trazos de la cultura tradicional asturiana sentiense mui lloñe, como los ecos apagaos d'un lloqueru que dalgunos nun queríen escuchar. Yo nun tengo les vivencies rurales que muchos asturianistes suelen compartir; como escritora, diba mentir si dixera qu'extraño un paraísu qu'examás nun conocí.

Con esto nun quiero dicir qu'en Xixón, como nos demás centros urbanos del país, nun se falara asturianu. Na ciudá cruzada y anárquica onde me crié, onde viví l'escayimientu económicu y la crisis moral d'Asturies, y fui víctima y testigu de l'acción uniformadora que los medios de comunicación y el sistema educativu exercen sobre'l llinguax de los ciudadanos, falábase l'asturianu; l'asturianu mezcláu o amestáu que munchos xixoneses avecen a usar nes situaciones informales, graduando la frecuencia y la proporción de los castellanismos acordies col interlocutor y la importancia o gravedá del tema.

Esti idioma híbridu, que nos primeros tiempos de la reivindicación asturianista refugábase y evitábase pol llastre de desllealtá llingüística qu'arrecostinaba, foi la herencia cultural que recibí de neña. A los escritores asturianos présta-yos dicir que la so patria ye la so llingua; nel mio casu, y de xuru que nun ye l'únicu, l'amestáu foi la base del edificiu identitariu y cultural que tamos tentando de llevar.

Con frecuencia tengo sentíu, y yo mesma tengo emitíu, dellos xuicios negativos sobre esta realidá llingüística, que solemos interpretar esclusivamente como la estaya del idioma que precede a la so desapaición. Pela mio parte, namás quería llamar l'atención sobre'l papel que tuvo y qu'entá se-y pue dar al asturianu mezcáu nel procesu de normalización que ta en marcha.

L'amestáu de la mio infancia caltenía — y tovía caltién, porque tovía se sigue usando — lo esencial del asturianu nes estructures gramaticales y na visión del mundu qu'espeyaba. Sé de sobra que se trata d'una llingua deficiente en cuanto a l'aplicación de la norma y la conciencia d'usu de los falantes, que davezu s'emplega descuidadamente y qu'esiste la tendencia, dañina pa la consideranza social del idioma, a usala con propósitos chancieros. Con too y con ello, pémeque ye la fala cola que s'identifiquen dellos sectores amplios de la población. Amás, ye mui interesante comprobar

que muchos ciudadanos d'Asturies, según afirman los sociollingüistes, percibenla como «asturianu», y estrémela muncho bien tanto del asturianu puru o «zarráu» de los pueblos como del asturianu estándar que tamos faciendo por esparder.

Por estes y por otres razones que nun tengo tiempu pa esponer, abúltame importante recordar que la fala amestada nun representa namás un niciu de decadencia, sinón que tien un valir como baluarte cultural y que tamién pue interpretase como una seña de la supervivencia de la llingua asturiana. Correspuéndenos a nosotros, sobre manera a los que participamos na enseñanza d'esta última, saber da-y al amestáu una consideración y un tratu amañosos, aprovechando les sos potencialidaes como puntu de partida pa la reconstrucción llingüística y cultural d'Asturies.

Munches gracies.

MARTA MORI DE ARRIBA

Intervención de Xosé Ramón Iglesias Cueva

Señora Presidenta de l'Academia de la Llingua Asturiana, señores académiques y académicos, autoridaes, amigos y amigos:

Ye pa mi obligao, en primer llugar, agradecer esti honor que me facéis convidándome a formar parte como miembru de númberu de l'Academia de la Llingua Asturiana.

D'un llau, ye un arguyu formar parte del vieyu suañu de Xovellanos al qu'ilustres asturianos como González Posada o «Fabricio», Laverde Ruiz o Fermín Canella, Junquera Huergo o García Arias contribuyeron a facer realidá dende la incomprensión delles vegaes, dende'l sacrificiu personal otre munches. Seya pa toos ellos la más fonda almiración de mio.

D'otru llau, al reconocer el trabayu fundamental d'estos caberos años desarrolláu pola Academia nes dos estayes que-y encamienta l'artículu dos de los sos estatutos: investigar pa dotar a la llingua de les ferramientes ortográfiques, gramaticales y léxiques afayadices; y protexela defendiendo los derechos de los falantes a conservar los nomes tradicionales de los pueblos, a deprendela na escuela, a emplegala nos medios de comunicación y a disfrutala y cultivala con una lliteratura de prestixu; al reconocer, repito,

esti llabor fechu, l'arguyu encuéyese y nun llega a enchipamientu sinón que se torna n'esmolición pola responsabilidá qu'asumo al dar esti pasu sin tener la seguridá de ser quien a responder al enfotu puestu en mi.

Pola mio trayectoria profesional será en campu la educación nes enseñances medies onde intentaré aportar la mio esperiencia y el mio trabayu. Vienen faciéndose coses nesti tarrén dende qu'a finales de los años ochenta dalgunos alumnos y alumnes entamaren a estudiar llingua asturiana nos institutos n'horariu estraescolar.

Ficiéronse coses dende entós: publicóse'l currículu oficial, tán asoleyándose los primeros llibros de testu pa la Educación Secundaria Obligatoria, aumentó tanto'l número de centros y d'alumnos y alumnes como'l del profesoráu qu'imparte l'asignatura... pero queda muncho por facer.

Siguen faltando nel aula materiales que permitan una metodoloxía comunicativa, activa y moderna. Refiérome a materiales audiovisuales y informáticos que faciliten el deprendimientu de la llingua averándola a les nueves teunoloxíes. Amás, entá nun hai nengún material pa bachilleratu; bien ye verdá que cuasi nun hai alumnos y alumnes d'asturianu en bachilleratu.

El profesoráu tien unes condiciones llaborales abegoses: interinidaes sin continuidá nel mesmu centru, contratos a media xornada, obligación d'elaborar les programaciones sin derechu a reducciones horaries o falta de departamentos didáuticos que sirvan pa coordinar el llabor educativu y pa intervenir na organización del centru pente medies de la comisión de coordinación pedagóxica.

L'asturianu cuerre un peligrosu grave d'estigmatización nel sistema educativu: ta impartiéndose sólo nos centros públicos (la so presencia nos concertaos y privaos nun llega a aneudótica) y nos mesmos centros públicos l'alumnáu cada añu ye más marxinal al tar obligáu a escoyer ente asturianu y otres opciones, eso ensin contar coles falcatrués y torgues variaes que cada centru pon a la hora de facer los agrupamientos.

Y too esto pasa porque la llingua asturiana entá nun ye una asignatura normal y nun lo ye porque'l capítulu terceru de la Llei d'Usu y Promoción nun ye suficiente pa protexer el derechu a la educación n'asturianu. Nel nuestro sistema educativu (hai que lo volver a dicir con claridá) nun habrá enseñanza normal de llingua asturiana ensin el reconocimientu de la oficialidá. Tolo demás ta suponiendo un esfuerzu, tanto personal como económicu, inútil y frustrante.

Esmolecíu pola responsabilidá de tantu trabayu que queda por facer y esmolecíu, al empar, pol clima de discordia y de división que nos dixebra, nos encisma y nos afuega hasta torganos sacar alantre, ente toos y toes, la estaya pendiente, quiero mirar el futuru con esperanza. Rozáu yá'l monte, les ferramientes normativas a mano y señalaos los caminos de la normalización... ¿nun vamos ser a poner el ramu?

Mentanto pasa esti turbón, busco abellugu y lluz ente los llibros y vuelvo los güeyos a la nuestra lliteratura recordando un cuentu qu'espulzara Fernández Flórez en 1874 y que tien el tastu de los cuen-

tos tradicionales que sieglu a sieglu nos dexaron nel alambique de la historia les gotes de sabiduría necesaries pa enfrentar les circunstancies enguedeyaes.

Había en Culloto un llabrador con bona casería y fama de prudente que tenía una fía, heredera única de toles tierres. A los que queríen trabayar con él ponía-yos como condición el nun reñer enxamás y amosase siempre contentos y conformes colo fecho. Al que nun cumpliero lo pautao y llegara a enfadase, l'otru cortaríay el picu les narices.

Un uvieín de nome Matéu entró a servir na casa interesáu nun se sabe bien si pola rapaza o pola ganancia. El casu ye que'l mozu foi d'estropiciu n'estropiciu pero'l paisanu supo aguantar y nun perder los nervios. Si'l criáu-y comía un pernil guardáu pa la fiesta, l'amu, prudente, callaba; si-y mataba'l perru acoráu poles muyeres, l'amu, prudente, callaba; si dexaba la casa ensin teyáu, l'amu, prudente, callaba.

Pero cuando l'uvieín tuvo a puntu de matar la única fía que tenía, al ximelgar la figal na que taba allugada, el llabrador de Culloto dixo al altu la lleva que lu llevaren los diablos pero que nun callaba más. Si nun ye pola moza que permedió ente ellos faciéndoyos ver que sólo ella yera lo importante, El Nora diba tener manchao les sos agües col sangre de les narices hipotecaes porque se demostró que'l silenciu solu nun bastaba si nun taben clares les intenciones.

Añade l'autor que la historia acabó en boda y que decidieron seguir ente dambos col mesmu tratu y d'esti mou conservaron tola vida l'amor y les narices.

Llealtá sincera colo que daveres importa y paciencia y comprensión pa colos desacuerdos son bones bases pa colaborar tol mundu nesta hora decisiva de la oficialidá. Porque si'l tratu se ruerpe pola falta de llealtá colo que de verdá importa, agora nun va ser el picu les narices lo que perdamos sinón la llingua.

XOSÉ RAMÓN IGLESIAS CUEVA

Discursu institucional de la Presidenta de l'Academia

Ilustrísimes autoridaes, señores académicos y académiques, asturianos y asturianas, amigos toos:

I

Otra vegada dio la vuelta l'añu y aportó'l primer viernes del mes de mayu y como dende fai 25 años aconceyámonos pa festexar, nesti actu solemne, les nueses lletres, pa rindir homenax a to-

los homes y muyeres qu'escoyeron la llingua asturiana pa la so creación lliteraria y que ficeron vidualde esa tradición que dende'l sieglu XVII, a lo menos y que sepamos, allárgase hasta güei. Por desgracia ún d'esos escritores, Xosé Manuel d'Andrés Fernández «Mánfer de la Llera» (1918-2005), miembru correspondiente de l'Academia de magar esta se ficiere, dexónos fai xustamente agora un mes. «Mánfer de la Llera», poeta de la mina y de

lo social, axuntó tradición y anovamientu y foi enllaz ente los autores de la posguerra y los del Surdimientu. De xuru qu'él, como'l poeta de los sos versos,

....
*gastó toa una vida
y nun foi p'acabar la riestra entera.*
.....
*siempre-y queda un poema inacabáu,
dalgo siempre-y queda.*
*Pero él sigue sol tiempu cabalgando,
y si la so existencia
milenta años durare, perseguro,
dalgún llabor entá sigue entamando
pa terminalu allá,
nel otru mundu.*

Y de xuru que seguirá cabalgando sol tiempu enfotáu en finar la xera entamada.

II

Acoyemos nesta Xunta Estraordinaria a dos nuevos académicos: D. Xosé Ramón Iglesias Cueva, como Miembru de Númberu, y Dña. Marta Mori d'Arriba, como Miembru Correspondiente.

A Iglesias Cueva dábamos-y el preste, fai dos años, como académicu correspondiente nun actu como esti. Dibuxé daquella la so trayectoria y el so bon facer en rellación cola llingua y la cultura d'Asturies y nun voi repetilo agora. Namái dicir qu'entós como agora la so formación filolóxica, el so sofitu al procesu d'escolarización de la llingua asturiana (como profesor de llingua asturiana nel I.E.S. «Carreño Miranda d'Avilés»; como profesor estable de los Cursos de Branu de l'Academia dende l'año 1996; como autor de llibros de testu pa la Enseñanza Primaria, de materiales didáuticos o de trabayos d'investigación venceyaos a la en-

señanza de la llingua), les sos investigaciones sobre la lliteratura de nueso (foi ún de los collaboradores de la *Historia de la Lliteratura Asturiana*, amás de participar nel *I Conceyu Internacional de Lliteratura Asturiana* o de facelo davezu nes Xornaes d'Estudiu), el so firme compromisu cola llingua d'Asturies, la so llealtá a la Institución académica, faen d'él, ensin dulda nenguna, un gran encontu pal desendolque del nueso llabor.

Marta Mori d'Arriba ye llicenciada y doctora en Filoloxía Hispánica pela Universidá d'Uviéu, Profesora del Títulu Propiu d'Espertu en Filoloxía Asturiana na Universidá uvieña y de los Cursos de Branu de l'Academia. Na estaya de la Didáctica de les Llingües ye autora de reseñes de lliteratura infantil y xuvenil n'asturianu; d'artículos y ponencies sobre'l currículum de Llingua Asturiana, el fomentu de la llectura nes clases de Llingua o los enfoques didáuticos na enseñanza del asturianu.

Estudiosa dueita de la lliteratura asturiana, a ella-y debemos el capítulu dedicáu al sieglu XVIII na *Historia de la Lliteratura Asturiana* de l'Academia, asina como varios artículos y comunicaciones sobre historia y lliteratura asturiana. A la so bona formación nel tarrén de la investigación y de la crítica lliteraria, Marta Mori xune la so condición d'escritora. Amás de dellos poemas sueltos espublizaos n'antoloxíes, en periódicos y revistes como *Lletres Asturianes*, ye autora de los poemarios *Pórticu* (2003) y *El tiempu de la espera* (2004). Darréu d'ello, cuido que Marta Mori sedrá otru pegollu importante u encontrar la xera académica.

Gracies, munches gracies a los dos por acetar venceyavos con nós. Acoyémosvos col meyor de los enfotos y aguardamos que vos afayéis y que vos preste.

III

El Día de les Lletres Asturianas d'esti añu tien daqué d'especial porque, al empar, celebramos los 25 años de la fundación de l'Academia de la Llingua Asturiana. El 15 d'avientu de 1980 el Conseyu Rexonal d'Asturies, órganu preautonómicu que daría llueu pasu a la Xunta Xeneral del Principáu d'Asturies, tomó determinación pa facer l'Academia de la Llingua Asturiana. Al añu viniente, el 6 d'abril de 1981, el mesmu muérganu pautóse nos sos estatutos, que s'asoleyaron nel Boletín Oficial del Conseyu Rexonal d'Asturies (BOCRA) el 22 d'avientu de 1981, estatutos que foron iguaos dempués, n'abril de 1995 (BOPA 14-6-1995). Algamábase asina'l finxu más importante nel procesu modernu de recuperación y dignificación de la llingua asturiana qu'entamare años atrás Conceyu Bable. Por fin tenemos l'Academia pola que se venía rispiendo dende la dómina de Xovellanos. Foron díes de gayola, de contentu, y sobre too de muncha, muncha ilusión...

L'Academia surge con dos oxetivos nidios, que se-y encamienten nos propios estatutos: ún, el de sacar alantre tol trabayu de normativizar y dar puxu a la llingua; y otu, el de curiar los drechos llingüísticos de los asturianos.

Al echar una güeyada a estos 25 años, polo que cinca a lo que ye la xera más propiamente académica, cuidu que podemos sentinos arguyosos dafechu. Anque ye verdá que los procesos de normativización nun se zarren mientres la llingua alita, güei sí podemos afirmar que llogramos nun tiempu curtiu pa lo que son los procesos de normativización, venti años, dar a la llingua les ferramientes amañoses pa que puea valir como llingua de comunicación moderna, en tolos ámbitos y niveles y a tolos efeutos; fuimos a ufiertar, a la sociedá

d'Asturies, onde afayó la meyor de les acoyíes, un estándar llingüísticu supradialectal, respetuosu colles variantes orales y válidu al empar p'acometer el necesariu procesu de normalización social.

Ehí tán les *Normes ortográfiques* qu'algaron en 2000 la 5ª edición, la cabera hasta esti momentu, y qu'en 344 páxines recueyen toles amestadures y correiciones que la práutica y la escritura de la llingua aconsejaron de magar s'espublizare en 1981 aquella primera edición *Normes Ortográfiques y Entamos de Normalización*, qu'en malpenes 54 páxines afitaben los finxos ortográficos, morfolóxicos y sintáuticos pelos que s'habría empobinar l'estándar llingüísticu. Siguió llueu, en 1988, la *Gramática de la Llingua Asturiana* qu'algamma en 2001 la so tercera edición. Y dos años dempués del asoleyamientu de la Gramática, nel añu 2000, l'Academia pudo poner nes manes de los asturianos otra erbia importante pola que se naguaba dende faía sieglos, el *Diccionariu de la Llingua Asturiana* (DALLA), presentáu nun actu solemne y cargáu de simbolismu y sentimientos entemecíos na Xunta Xeneral del Principáu d'Asturies. Digo de sentimientos entemecíos porque con esti actu, de dalguna manera, García Arias, que fore hasta esi momentu y a lo llargo de venti años Presidente d'esta Academia, daba por peslláu'l so trabayu al frente de la mesma. La seguranza murria de que'l so determinación yera firme nun podía dexar d'anubrir, en dalgunos de los presentes, el contentu pol asoleyamientu de la obra acabante presentar, a lo menos pa los que llevábemos llargos años trabayando con él n'andecha. L'Academia, el trabayu normativu y científicu, el procesu en definitiva, de xuru que sería mui d'otra mente si García Arias nun lu guiare y nun-y dedicare tantos años y tantu esfuerzu y trabayu.

Nel mesmu añu 2000 l'Academia ufiertó, de mano a los conceyos d'Asturies, llueu al Gobieru del Principáu, el nomenclátor *Nomes de Conceyos, Parroquies, Pueblos y Llugares del Principáu* d'Asturies, col enfotu de que los más de 20.000 topónimos nél inxertos valieren pa encontrar la igua de la toponimia asturiana.

Pero nun abastaba cola normativa. Una llingua de cultura tien que tener una lliteratura valoratible y con puxu. Nesti sen hubo qu'estaferiar en dos direiciones. Per un llau, había que llograr una lliteratura de calidá. Y esi foi ún de los oxetivos de l'Academia. Pa ello, l'Academia, amás de los concursos a los qu'añalmente llama con esti oxetivu y les páxines fixes de *Lletres Asturianes*, punxo en marcha la revista *Lliteratura*, les coleiciones «Llibrería Académica», «Mázcara» o «Lliteratura Xuvenil». Güei la lliteratura asturiana ye una realidá bultable, reconocida por toos. A los primeros autores del Surdimientu foron averándose otros, ente los que s'atopen dalgunos de los qu'escriben nel número lliterariu de *Lletres Asturianes* que presentamos nesti actu. El día de güei ye d'homenax y reconocencia pública a toos ellos. El so llabor ye una de les meyores garantíes pa que la llingua siga alitando. Per otru llau, l'Academia hubo d'abrir secha n'otra direición, la de la reconstrucción de la historia de la lliteratura asturiana, tantes vegaes escaecida y ñegada. Y llogrólo tamién. Tres años de recuperación de testos, d'investigaciones de munches persones, l'Academia punxo a disposición más de 56 volúmenes de la so coleición «Llibrería facsimilar» y más de 80 de la coleición «Cartafueyos de lliteratura escaecida». Y darréu d'ello pudo asoleyar en 2002 la *Historia de la Lliteratura Asturiana*, iguada por Miguel Ramos Corrada.

Arriendes d'ello, l'Academia desendolcó a lo llargo d'estos años un importante llabor n'estremaes estayes: la filolóxica, onde destaca *Lletres Asturianes*, el boletín oficial de l'ALLA que ta catalogada ente les de más altor científicu del Estáu; les coleiciones «Llibrería llingüística», «Fontes de la llingua asturiana», «Preseos»; la pedagóxica, con coleiciones como «Escolín», «Estaya Pedagóxica», «Erbíes»; la sociolingüística, con una coleición propia qu'emprimó col *II Estudio sociolingüístico de Asturias. 2002* o la de la cultura astur, cola revista *Cultures. Revista Asturiana de Cultura* como finxu cimeru; ensin escaecer la xera específica empobinada al espoxigue de la fala d'Entrambasauguas, modalidá llingüística que s'ha considerar, a tolos efeutos, como la llingua propia d'esi territoriu y que ta sometida a les mesmes restricciones d'usu y falta de reconocencia xurídica que la llingua asturiana xeneral en toa Asturies.

A la cultura astur, a los homes y muyeres que la caltuvieron y mos la tresmitieron y a los dueitos estudiosos que güei s'esmorecen pa que nun la escaezamos queremos rindir homenax, y faémoslo simbólicamente mudándonos coles gales más preciaes, col traxe del país, como correspuende a los díes de fiesta, traxe que vistimos con dignidá y arguyu. A l'Academia de la Llingua Asturiana prestaría-y que'l traxe del país se convirtiere nel traxe de gala de los actos públicos y solemnes y asina vos lo encamiento.

IV

La xera normativa algamada nestos años nun llevó arreyada, por desgracia, una política llingüística afayadiza axustada a la nuesa realidá que ficiera posible l'allugamientu de la llingua en tolos rexistros y niveles. Y ello porque se-y furtó la

reconocencia xurídica como llingua cooficial d'Asturies, tanto nel Estatutu d'Autonomía del añu 1981 como na igua que del mesmu se fixo nel añu 1999. Siempre diximos que la Llei 1/98 de 23 de marzu, d'usu y promoción del Bable/Asturianu (BOPA de 28-3-98) yera percurtia. La testona realidá diomos la razón milenta vegaes. La falta d'oficialidá fai perdificil cualesquier avance social y ye en munchos casos la sida fadia pal tratu discriminatoriu que sufrimos los asturianos cuando queremos exercer el derechu al emplegu de la llingua propia. Y nun taría de más recordar que nuna sociedá democrática los derechos individuales, los derechos humanos, cenciellamente reconócense, llegalícense, exércense y respétense. Y más nada. Esi tratu discriminatoriu ye más abegosu si facemos comparanza colos falantes gallegos, vascos, navarros, catalanes, valencianos o baleares.

Una de les esmoliciones primeres de l'Academia foi la de la escolarización de la llingua asturiana, a la qu'empobinó una bona parte del so trabayu: edición de testos, preparación del profesoráu... Ye bien de llamentar qu'entá güei, llueu de venti años dende que s'inxiriere la llingua asturiana con calter espermental na Enseñanza Primaria (cursu 1984-85), esa escolarización tea lloñe d'algamar unos cumales afayadizos. Ye urxente solucionar munches de les vieyes necesidaes educatives pendientes: hai que garantizar que la enseñanza del asturianu tea en tolos niveles y graos y de que nin nengún neñu o neña seya discrimináu por escoyer l'estudiu del asturianu; hai que promover el so usu dientro del sistema educativu como llingua vehicular y cási que nada hai fecho al respetive; hai que finar la ellaboración y/o espublizar los currículos que falten (el d'Educación Primaria y el d'Educación Infantil, por exemplu, ensin es-

caecer el dedicáu a la Enseñanza d'Adultos); ye urxente, si se quier encontrar mínimamente'l procesu escolar del idioma, que se reconozca yá la Especialidá de Llingua Asturiana al profesoráu de Primaria y Secundaria... El Sr. Conseyeru d'Educación perconoz y persabe de la importancia d'estes midies y ye'l responsable cimero del so algame.

¿Y qué dicir de la Universidá? El sistema universitariu español ta nel intre d'axustase al Espaciu Européu d'Educación Superior y ello ufre un marcu amañosu pa que d'una vez se dea rempuesta al vieyu pidimientu de la Facultá de Filoloxía y de la propia Universidá pa la creación d'unos estudios universitarios reglaos de Filoloxía Asturiana. La reorganización de les filoloxíes ye complexa y entá nun se sabe cómo va quedar el catálogu de Títulos de Grau, pero lo que tenemos que tener claro ye que, dibúxese como se dibuxe esi catálogu, los estudios de Filoloxía Asturiana han inxirise dientro de la enseñanza reglada y dende llueu nes mesmes condiciones que les que correspuendan a les llingües gallega, vasca o catalana. Y si ello nun s'algamare nun podemos echar otra vuelta la culpa a Madrid; les responsabilidaes hai que buscales equí. Persé de lo que toi falando, podéis creyelo; porque cuando, como Decana de la Facultá de Filoloxía, defendo nos foros onde toi en Madrid los estudios de Filoloxía Asturiana, la sensación que tengo ye de que lo faigo en soledá; enxamás me siento respaldada poles autoridaes institucionales asturianas, académiques o polítiques, que deberíen sofitar esos estudios con enfotu y con ciñu. Pela cueta, lo que sí llega a Madrid, en cuantes qu'en dalgún documentu de trabayu figura la titulación de Filoloxía Asturiana, son les presiones de los que dende fai tiempu tán amaliñando y tor-

gando tolo que se refier al allugamientu regláu de la Filoloxía Asturiana na Universidá. ¿Podemos imaxinar daqué asemeyao nes autoridaes gallegues, vasques o catalanes?

Apocayá que'l gobiernu mos quixo vender como la meyor de les panacees lo qu'apelló «Plan para la normalización social del asturiano 2005-2007». L'Academia yá amosó públicamente la so fonda deceición pol conteníu del mesmu. Nun voi repetir agora lo que daquella se dixo. Namái dexáime facer alcordanza de lo más bultable: de nenguna de les maneres podemos falar d'un «Plan de normalización», darréu qu'una llingua nun se pue «normalizar» si enantes nun tien validez xurídica dafechu, ye dicir, si nun tien reconocencia oficial; y, nidiamente, el plan nun contempla l'algame de la oficialidá pa la llingua asturiana. Pero ye que, amás d'ello, el plan rebaxa conscientemente'l conteníu, yá de por sí curtiu, de la Llei d'Usu del Asturianu al dexar de llau aspectos básicos del so articuláu (nun reconoz el drechu a la plena validez del usu del asturianu nes comunicaciones orales o escrites de los ciudadanos col Principáu d'Asturies; nun facilita la conocencia del asturianu a tolos empleaos públicos que desendolquen el so llabor n'Asturies; nun contempla la solución de los problemes de la enseñanza a los que faémos referencia enantes; etc.).

D'otru llau, el plan amuesa pergraves carencies, darréu que nun inxer, nin siquiera tanxencialmente, los imprescindibles elementos de control y credibilidad que tendría que llevar apareyaos como cualesquier programa d'actuación social. Y no que cinca a la so dotación económica ye insuficiente dafechu, porque nel presupuestu que se-y da (al rodiu de 25,5 millones d'euros pa los años 2005, 2006 y 2007) inxerese tolo rellacionao cola enseñanza (profesoráu, fundamentalmente), ye dicir, unos 16,8 millones

d'euros, colo que la partida destinada al ámbitu social quedaría rebaxada a unos 8,7 millones d'euros o, lo que ye lo mesmo, a unos 2,9 millones añales d'euros, cifra dafechu insignificante pa plantegar una mínima planificación social del asturianu.

Arriendes d'ello, el papel que'l testu atribúi a l'Academia de la Llingua Asturiana queda perllone de les funciones competenciales que, como máxima institución llingüística del Principáu, habría tener. Y l'Academia —convién nun escaecelo— sigue col mesmu llar social y con un presupuestu prácticamente conxeláu dende l'año 2001, presupuestu al que dende l'exerciciu económicu del 2003 se-y escatima hasta la xuba del IPC.

Na nuesa opinión, un exemplu nidíu d'esi querer amenorgar les funciones competenciales de l'Academia ta nel proceder de la «Xunta Asesora de Toponimia». L'asitiamientu de l'Academia al respetive fíxose públicu con motivu de la presentación del *Mapa del Principáu d'Asturies y los sos conceyos*, el pasáu 28 de febreru. La igua toponímica foi una de les esmoliciones constantes de la Institución y a ella dedicó bona parte del so enfotu. Asina apruz en tolos trabayos normativos, dende les *Normes* a la *Gramática*, el *Diccionariu* o *Nomes de Conceyos...*; nos trabayos d'investigación o de campu fechos (empobino, por exemplu, a los inxertos en *Lletres Asturianes* o a los más de cien números de la coleición «Toponimia»), por citar namái lo más bultable. De toles maneres, hai que tener bien presente que la correición toponímica, con ser importante en cualesquier procesu de recuperación y dignificación d'una llingua, polo que tien de simbólicu y de visualización del propiu idioma na sociedá, nun ye más qu'una estaya dende llueu bien parcial nel procesu global de recuperación y normalización d'una llingua.

La correición toponímica de la que falamos tien dos aspeutos: d'un llau, el normativu, ye dicir, el de la fixación de la so espresión; y, d'otru, el de la normalización social y el de la oficialización. Lo primero ye competencia namái de l'Academia que ye quien tien el criteriu d'autoridá en materia de correición llingüística. Lo segundo, de la «Xunta Asesora de Toponimia» y del Gobiernu del Principáu.

El determín normativu de l'Academia tomóse llueu d'un fondu estudiu, siempre tres series discusiones onde se tuvo en cuenta la realidá oral de los topónimos asturianos, la esistencia de variantes mayoritaries y minoritaries, les frecuencies d'usu, les evoluciones llingüístiques, el grau d'aceutación social, etc. Ello ye lo qu'aconseyó, por exemplu, *Llangréu* y non **Llangreo*, *Uviéu* y non **Oviego*, *Somiedu* y non **Somiéu*, *Avilés* y non **Aviyés*.

L'Academia siempres collaboró col Gobiernu, nesta como n'otres xeres qu'oxetivamente empo binaben a la recuperación de la Llingua Asturiana, y participó en toles Xuntes de Toponimia, en toles que ficieron y desficieron a lo llargo d'estos venti años los sucesivos gobiernos autonómicos. Y unes funcionaron meyor y otres peor; y en dalgunos casos nin siquiera se-yos dio la oportunidá de que lo ficieren porque nin tan siquiera se constituyeron formalmente, como asocedió coles de les dos llexislatures caberes, por exemplu. Pero lo que ninguna Xunta de Toponimia enxamás s'atrevió a facer, hasta agora, foi poner en dulda'l criteriu d'autoridá de l'Academia nes cuestiones que cinquen a la normativa, actualización y usu correutu de la llingua asturiana y, darréu d'ello, a la correición toponímica.

Esi criteriu d'autoridá de l'Academia afítase nel artículu 2 de la Llei d'Academies del Principáu d'Asturies (BOPA de 30 d'avientu de 1997) (onde se definen les academies —ente elles la de la Llingua Asturiana— como corporaciones de derechu públicu que tienen como oxetu principal la investigación), nel decretu 33/1980 de 15 d'avientu de creación de l'Academia de la Llingua Asturiana (onde se conseña que l'ALLA ye l'instrumentu necesariu pa desendolcar con garantía los llabores necesarios pal caltenimientu del asturianu) o nos propios Estatutos qu'afiten, ente les finalidaes de l'Academia, la d'establecer el criteriu d'autoridá nes cuestiones rellatives a la normativa, actualización y usu correutu de la llingua asturiana.

Nenguna otra institución pue atribuyise, suplantiar o amenorgar les competencies que, en materia de normativización de la llingua asturiana, la llei da a l'Academia; poro, un muérganu como la Xunta Asesora de Toponimia tien qu'axustase dafechu, acordies col imperativu llegal, a la normativa afitada pola Academia en tolos ámbitos y niveles de la llingua asturiana (fonéticu, ortográficu, morfosintáuticu, léxicu y onomásticu, onde s'in-xer ensin dulda la toponimia), y sobre too, si se tien en cuenta que les disposiciones llegalles que creen la mentada Xunta y establecen los sos oxetivos (Decretu 38/2002 de 4 d'abril y Decretu 98/2002 de 18 de xunetu) enxamás la doten del criteriu d'autoridá en materia de normativización de la llingua asturiana nin de capacidá investigadora, sinón que la consideren un muérganu consultivu y “asesor” (nel entamu del Decretu 38/2002 sorráyase esi calter d'asesor) qu'elabora'l dictame previu al determín pol Conseyu de Gobiernu de los topónimos de la Comunidá Autónoma y que pue, tamién, (artículu 3.d) «Propo-

ner al titular de la Consejería de Educación y Cultura la adopción de cuantas medidas se consideren oportunas para la investigación y recuperación de los topónimos asturianos».

L'Academia ye perfectamente sabedora de que, ente les casi 20.000 formes recoyíes nel so nomenclátor, pue haber ausencies y dellos enquivocos y nesti sen, ye la primera interesada n'esclariar toles duldes que se presenten y en poner igua a les carencies, pero ello nun lleva inxerío renunciar al so calter d'autoridá normativa.

L'Academia acoyerá y estudiará prestosamente toles propuestes que la «Xunta Asesora de Toponimia» o cualesquier otra instancia pública o privada-y quixere facer y dará llueu'l so dictame definitivu, pero ensin arrenunciar enxamás al criteriu d'autoridá que per llei-y correspuende.

V

Ye verdá qu'a pesar de tolos pilancos a valtar, a lo llargo d'estos años foron llantándose dellos finxos importantes o algamándose dalgunos llogros, sobre manera per parte de la sociedá civil. Basta facer alcordanza de la repuesta social a la llamada a la manifestación de fai dos meses (5 de marzu) a favor de la oficialidá de la llingua; la reconocencia de la llingua asturiana pola *Sociedá Xeneral d'Autores* (SGAE), que dende l'añu pasáu entrega un premiu a la meyor canción en llingua asturiana (xunto a los premios en llingua española, catalana, gallega o vasca) y que nesta edición correspondió xustamente a Chus Pedro; la reconocencia llegal de la llingua asturiana nel Rexistru Mercantil d'Asturies, con validez en tol territoriu del Estáu, onde per primer vegada se rexistra una empresa colos estatutos namái n'asturianu... Per primer vegada ta-

mien la Universidá d'Uviéu vien d'asoleyar los sos Estatutos en llingua asturiana. Y yo nun pueo dexar de reconocer el llabor de los conceyos, dacuando modélicu, adelantándose a les circunstancies polítiques ya institucionales, con aiciones que van dende la yá pernomada declaración d'oficialidá del asturianu qu'entamare en xunetu de 1997 el conceyu de Bimenes, hasta l'anuncia, va unos díes, del pautu ente'l Conceyu d'Uviéu y l'Academia, pautu que queremos resaltar pol valor simbólicu que tien, non sólo por ser Uviéu la capital del Principáu d'Asturies colo qu'ello significa nel trrán cultural y social, sinón pol fechu de ser el primer conceyu gobernáu pol Partíu Popular que toma esta iniciativa. Aguardamos qu'ello seya formientu d'iniciatives asemeyaes n'otros conceyos.

Y ye verdá tamién que la sociedá asturiana mayoritariamente, de contino ya inequívocamente, amuesa'l so sofitu a la llingua asturiana y a la so oficialización (talo que demuestren tolos trabayos sociollingüísticos fechos al respetu) y qu'esa demanda siempre se fai per calces democráticos y de consensu. Pero tamién ye verdá qu'ello nun llogra frayar la perda de falantes y que l'asturianu ye una llingua que ta cada vegada más en peligru de desapaición, como denunció yá la UNESCO en 2001.

VI

Hasta equí dalgunes, namái un manoyu, de les lluces y solombres d'estos venticinco años.

Pero tamos enfotaos daveres en siguir camín y nun pararemos hasta que'l trabayu y dedicación de tanta y tanta xente frutíe na secha abierta cuantayá y algamemos el cumal llegal que-y correspuende a la nuesa llingua: la oficialidá. Podéis tener seguridad d'ello. Poro, énte esta situación que, oxeti-

vamente, cuerre peligru d'estabilizase negativamente nel tiempu, coles consecuencies dramátiques qu'ello llevaría inxerío pal procesu de recuperación llingüística n'Asturies, dexáime que, como Presidenta de la máxima institución llingüística del Principáu y consciente de la responsabilidá histórica que nos toca vivir, vos dea anuncia de la ufierta d'un alcuertu social y políticu sobre la llingua y la cultura d'Asturies, alcuertu onde habríen participar el Gobiernu del Principáu d'Asturies, les fuerces polítiques, los sindicatos y les organizaciones sociales y culturales; y que na nuesa opinión habría xirar al rodiu de les siguientes exes:

1. *Reconocimientu del asturianu como llingua co-oficial nel Estatutu d'Autonomía d'Asturies.*
2. *Afitamientu de los conteníos de la oficialidá y plazos na so puesta en práutica.*
3. *Pautu presupuestariu, conseñando'l mínimu necesariu pa facer visible y efeutivu l'usu social de la llingua.*
4. *Dignificación, recuperación y divulgación de la cultura asturiana (folklore, etnografía, música...) nel ámbitu educativu. Y*
5. *Inxerimientu de l'Antropoloxía Cultural Asturiana dientro de les estayes d'estudiu, investigación y divulgación de la Universidá d'Uviéu.*

No que cinca al primer exe, reconocimientu del asturianu como llingua co-oficial nel Estatutu d'Autonomía d'Asturies, habríen revisase les formulaciones espreses d'oficialidá recoyíes, respetivamente, nos estatutos de les comunidaes bilingües (Galicia, País Vasco, Navarra, Cataluña, Balears y Valencia) col envís d'escoyer, d'ente elles, la que más s'afaya a les necesidaes d'Asturies.

En cuantes al segundu, afitamientu de los con-

teníos de la oficialidá y plazos na so puesta en práutica, una comisión, consensuada, d'espertos xuristes habría redautar una propuesta de Llei de Normalización de la Llingua Asturiana onde se recoyeren los aspectos básicos de la puesta en práutica efeutiva de la oficialidá: educación non universitaria, medios de comunicación, ámbitu xurídicu, usu social ya institucional, titulaciones universitarias, etc. En tando aprobada la Llei pola Xunta Xeneral del Principáu, habríen pautase les fases y plazos de la so puesta en práutica, buscando siempres l'aceutación y afitamientu social de les midíes normalizadores.

Polo que cinca al tercer exe, el del pautu presupuestariu, fadría falta un rigorosu estudiu económicu p'afitar la dotación económica mínima pa llevar alantre les midíes de normalización calteníes nes respetives fases d'aplicación de la Llei. Algamada dafechu la so puesta en práutica, habría pautase una base económica equilibrada y estable. Nesti sen, ha tenese en cuenta que la dotación presupuestaria habrá contar col aporte del Estáu acordies cola práutica siguida nes otres Comunidaes Autónomes bilingües nel momentu nel que s'oficializaron les llingües respetives.

El quartu exe tendría como referencia, talo que se dixo, la dignificación, recuperación y divulgación de la cultura asturiana (música, bailes, deportes tradicionales, fiestes populares, mitoloxía...) nel ámbitu educativu (Educación Primaria y Secundaria). La Consejería d'Educación y Ciencia habría afitar los conteníos transversales del programa de cultura asturiana y la so secuenciación per ciclos educativos, correspondiéndo-y a la Consejería de Cultura'l protagonismu na elaboración de los materiales curriculares afayadizos.

El quintu exe, finalmente, trata del inxerimientu de l'Antropoloxía Cultural Asturiana dientro del ámbitu universitariu, arreyada a los estudios de calter social y humanísticu que correspuenda.

Como Presidenta de l'Academia de la Llingua Asturiana quiero dar tamién anuncia pública del mio determín de treslladar a tolos axentes sociales esta propuesta y a actuar, si asina se me pidiere, de moderadora de tol procesu de negociación.

Dexáime agora que ponga puntu a les mios pallabres diciendo, como nun podía ser d'otra miente, colos versos del poeta

*Nun s'apagó, como dicen
los que quisieren callala.*

.....

*Nun s'apagó.
Ta equí,*

...

*Equí, au llevamos
dende fai munchu tiempu,
a tientes, esperando
qu'esmesen la nublina,
que bilten les promeses,
que nun tiren los finxos,*

*que quiten la tarrancha.
Porque entovía nos queden
munchos díes de gües en llibertá
y paisaxe;
muncha nabina nueva pa esbillar
y semala.*

.....

*Porque tenemos munchu
pa esmarañar aína, [...]*

.....

*Quédanos tierra abondo
pa que cuerran*

*los ríos,
quédanos aire abondo
pa que'l futuru esnale,
quédanos mar abonda
pa salar la esperanza.*

*Porque too tien nome,
identidá*

*y arroxu.
Too tien llingua propia,
condición*

y pallabra.

¡¡¡Puxa Asturias!!!

ANA MARÍA CANO GONZÁLEZ

Cantar de la Oficialidá (Danza de pandorgada)

Una mañana temprano
saliendo yo de paséu
topéme con una llingua
como cayida del cielu.

Y yo al vela tan llucida,
y yo al vela tan galana,
entruqué-y lo que pasaba
pa tar tan a teyavana.

Pica, pica, picalina,
tolos pueblos tienen llingua
menos el nuesu, güelina,
que ye la llingua asturiana.

La payuela tienla rota,
toponimia estoribiada,
que nun tien filoloxía,
l'Academia despreciada.

Y los probes escolinos
nun la tienen na escuela.
El Pesote nun la traga,
Tinitón tienla güeyada.

Él, como nun la sentía,
él, como nun la apreciaba,
el mandamás la ponía
como que nun valía nada.

La Oficialidá, señores,
ye que naide la demanda,
esti pueblu nun tien llingua
esti pueblu nun tien fala.

Y yo vi que la metía
pa la Xunta Xenerala,

nesa cueva hai un encantu
que mudina la dexaba.

Anda la llingua querida
que paez oveya xalda,
una pega, pegarata
y una pita la curiaba.

Pero ta la xente farto
de tanta comedia falsa
glaya, glaya, Mariquina
viva la llingua asturiana.

Diga la Conseyería
si la llingua va a salvarla;
la raposa nel piteru
de les pites ye guardiana.

Paxarinos de la tierra
a Conceyu vos llamamos,
que vos llama Mariquina
cola Pita nos xuntamos.

Pola llingua na defensa
a Conceyu vos llamamos
de la xente de la tierra
que son bonos asturianos.

A conceyu vos llamamos
y a conceyu aconceyamos,
la Oficialidá queremos
pa los neños asturianos.

Adiós, casa de la llingua,
ventanes y corredores,
que si muere la probina
nun tien igua la mio vida.

Acabóse la cazuela,
acabóse la pitanza,
tanta culpa tien na danza
el que la mata o la esfueya.

El que la mata o la esfueya
cola llingua tien ganada
la fama de xenocida
de la cultura asturiana.

Y mui fina y castellana
la traidora retrucaba:
«Non señor, que toi torgada
y nun pueo falar nada».

Que los pautos nun valén,
que los pautos nun tiraben,
que la llingua escaecien
y toos desesperaben.

Esta ye la renegada,
esta ye la persiguida,
la Oficialidá famosa
de la llingua amenorgada.

Que si'l pueblu la pidiera
que si'l pueblu la ganara
que si'l pueblu la tuviera
cuando-y diera pola gana.

Si nun val la democracia,
válganos la Soberana,
la Oficialidá nun llega
cuando Asturias la reclama.

Diga yá lo que quería,
diga yá lo que buscaba,
que glaye l'asturianía
con una pallabra clara.

*Clara soi, clara me llamo,
siendo clara m'enturbie,
por eso que naide diga
d'esti agua nun beberé.*

Válgamos l'autonomía,
válgamos la democracia,
nun hai llibertá cumplida
si nun hai llingua asturiana.

Oficialidá darréu
nel estatutu llantada
normalización dafechu,
nuna llei bien arreglada.

Que si mayu, que si xunu,
que si en xunetu ta iguada,
que nun hai autonomía
si nun fala la nación.

Y esta va pa los votantes
de la próxima eleición:
si la llingua nun tien igua
equí nun hai votación.

Y esta va pa los partíos,
que pongan muncha atención,
que si se pierde la llingua
la traición nun tien perdón.

Y esta val pa los pazguatos
que desprecien la canción,
la demanda social clara
vien cola revolución.

Conceyinos y conceyos
a conceyu vos llamamos

a les neñes y a los neños
vieyos, vieyes y rapazos.

Axuntáivos a la danza,
a conceyu vos llamamos
esti ye'l Conceyu Abiertu
que fala'l pueblu asturianu.

A la danza la llariega
la raposa nun tien gana
y a la danza de la Pita
la Xunta la convidaba.

Sal el sol per el oriente
y a tola xente caliente;
cómo ye qu'a la mio casa
nin una rayina la alcanza.

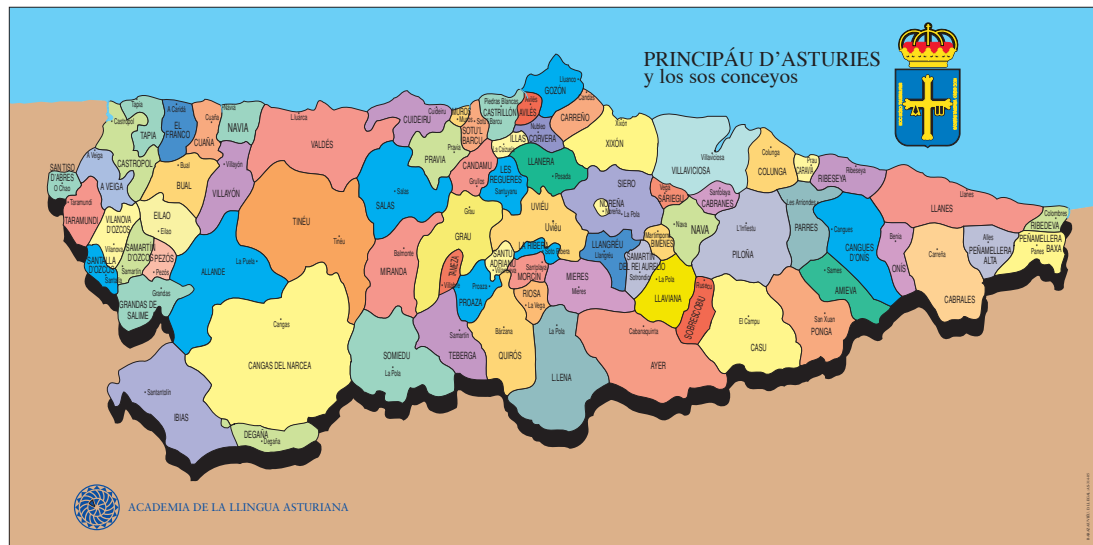
A la cai que yá ye hora
a la cai que yá lo manda
con tola xente asturiano
que vien cola Pita en danza.

Mariquina la Galana*

* 2004. Reeditóse'l cantar pal *Día les Lletres Asturianes*, el
6 de mayu de 2005.

Presentación del *Mapa del Principáu d'Asturies y los sos conceyos*

L'Academia de la Llingua Asturiana presentó'l día 28 de febreru, nel Salón d'Actos de la Obra Social y Cultura de CaxAstur n'Uviéu, el *Mapa del Principáu d'Asturies y los sos Conceyos*. El trabayu, una llámina a color de trazu senciu, que recueye los nomes tradicionales de los setenta y ocho conceyos asturianos y les sos capitales, plantególu la institución como una embelga más dientro de la normalización social del idioma, nesti casu na estaya toponímica. La gran acoyida que'l mapa tuvo nos centros educativos del Principáu, instituciones y asociaciones culturales y ciudadanos fexo que s'estrincaren en dos selmanes los tres mil exemplares imprentaos pa la so primer edición. Inxértense darréu les intervenciones de los dos académicos encargaos de la presentación del *Mapa del Principáu d'Asturies y los sos Conceyos*, Xosé Lluis García Arias y la Presidenta de l'ALLA, Ana María Cano González, a los que dio la pallabra'l Secretariu de la institución, Roberto González-Quevedo.

Intervención de Xosé Lluis García Arias

Hai poco, namái cinco años, escribí un curtiu informe falando de la prehistoria de la normativización de la toponimia asturiana llevada darréu a lo llargo d'esti tiempu (LLAA 79: 2002, 51-62). Al mio entender esa dómina pesllábase nel añu 2000 al allumar un llibru perimportante debíu a l'Academia de la Llingua col títulu de *Nomes de conceyos, parroquies, pueblos y llugares del Principáu d'Asturies*. Esta obra arrecoyía un bon llabor fechu de magar los años setenta y coronábase col trabayu de la xunta de normalización de l'Academia.

demia de la Llingua col títulu de *Nomes de conceyos, parroquies, pueblos y llugares del Principáu d'Asturies*. Esta obra arrecoyía un bon llabor fechu de magar los años setenta y coronábase col trabayu de la xunta de normalización de l'Academia.

Como s'afita nel entamu d'esti llibru, l'Academia fixo asina pa ufiertar el so material al Gobiernu del Principáu pa qu'empobinare a la oficialización de la toponimia iguada. Aquel mesmu añu, con motivu del *Día de les Lletres*, na Casa Conceyu de Candás, peracoyía coles meyores pallabres el citáu documentu quien entós yera Conseyeru de Cultura del Gobiernu, Sr. Vallina.

L'Academia de la Llingua si actuó asina foi por cuenta de la inoperancia de los socesivos Gobiernos que, bien a les clares, camudaba la «Comisión de Toponimia del Principáu d'Asturies» nun continuo correxir y recomponer de lo que da bona anuncia'l BOPA. Per otru llau l'Academia sofítaba la conducta nos sos Estatutos que nel art. 1-j dicen que ye función de so «afitar el criteriu d'autoridá nes cuestiones que cinquen la normativa y bon usu de la llingua asturiana».

Na opinión de l'Academia, llóxicamente, la toponimia ye tamién oxetu de la normativa (aplicada asina a los nomes de llugar) como, nel so casu, yelo tamién l'antroponimia o les destremaes estayes que s'inxerten na estructura del idioma. Nesti sen l'Academia perentiende que tien que *normativizar* como finxu irrenunciable del so facer. Nesto nun fai sinón como tantes otres academies o muérganos asemeyaos que curien del idioma. L'Academia de la Llingua fai asina lo mesmo que fai la RAE nel casu de la toponimia que cinca a la llingua castellana, o como la Real Academia de la Llingua Vasca no que se refier a la euskérica o l'Institut d'Estudis Catalans a la catalana.

¿Faen falta, entós, xuntes de toponimia? Ye claro que son aconseyaes porque nes cuestiones relacionaes cola fixación toponímica non sólo intervienen aspectos llingüísticos sinón dellos más de

destremada mena que ye xusto atender con procuru xeográficu, cartográficu, hestóricu, sociollingüísticu, etc. La so función, la de les xuntes de toponimia, ye agora *normalizadora* de la toponimia, conceutu que, como se persabe, va más lloñe que'l primeru y académicu al que llamamos *normativu*.

Un exemplu bien axeitáu d'esto ufiértamoslu l'actuación oficial catalana onde per resolución del Parlament (563/v, 7 mayu de 1998) créase una comisión pa facer el *Nomenclàtor Oficial de la Toponímia Major de Catalunya* onde s'inxeren:

Oficina Onomàstica del IEC (equivalente a una xunta de normalización toponímica de l'ALLA).

- Institut de Cartografia de Catalunya.
- Institut d'Estadística.
- Departaments de Cultura, Política Territorial, Obres Públiques, Governació i Relacions Institucionals.
- Consorci per la Normalització Lingüística.
- Federació de Municipis de Catalunya.
- Associació Catalana de Municipis.

Pos bien, de toa esta llarga Comisión ye la Oficina d'Onomàstica la que revisa los aspectos llingüísticos ensin que naide discuta autoridá tala, talmente como davezu pasaba nes anteriores xuntes de toponimia del Principáu d'Asturies onde naide diba a la escontra de l'autoridá académica a la hora d'escoyer la espresión d'un topónimu.

Nel casu gallegu, al dase otres circunstancies hestóriques y normativas dixebraes nel momentu de la constitución de la comisión y el plenu de toponimia (Decretu de la Xunta de Galicia de 21/9/79), apaecen filólogos a la vera de xeógrafos, hestoriadores, cartógrafos, xuristes. L'ausencia de l'Academia obedecía a la particular situación que daquella la acom-

pangaba y qu'aconseyó la so sustitución pol noma-
mientu de filólogos. El casu gallegu lo único que fi-
xo foi actuar d'un determináu mou destremáu por
tratase de circunstancies dixebræes.

¿Son, entós, compatibles les funciones de l'A-
cademia y les de la «Xunta Asesora de Toponi-
mia»? La respuesta ye afirmativa y niciu d'ello ye
que l'ALLA aceutó inxerise nella esta vegada como
persiempre fixo a lo llargo d'estos años. Pero pa
que les coses se faigan acordies cola collaboración
esixida, caún de los axentes ha cumplir la so fun-
ción *normalizadora* ensin trespasar les competen-
cias propies invadiendo les de l'Academia que ye
quien tien mandatu *normativizador*. Eso enxamás
se punxo en dulda n'otres ocasiones. Agora, polo
que se ve, sí. ¿Cómo pue arrenunciar a la so fun-
ción *normativizadora*, si namái cuenta con un vo-
tu, l'organismu *normalizador* cimeru si quieren dis-
puta-y el so calter dellos políticos, dos filólogos,
dalgún funcionariu, dalgún hestoriador? ¿En qué
cabeza entra que pueda suplantase asina la función
académica? Namái una interpretación ensin cono-
cencia de la hestoria inmediata pue almitilo. Namái
la conducta poco llúcida d'un xestor contestáu po-
la Academia pue sofitalo camentando que castiga
asina a la Institución que lu refuga. ¿Cómo un no-
mamientu políticu-y fai escaecer les funciones
qu'apocayá defendía siendo miembru de la mesma
xunta *normativizadora* académica y que votó, fa-
voratiblemente, el documentu *normativu* hai poco?

L'actual actuación de la Comisión de Toponi-
mia del Principáu d'Asturies va a la escontra de
l'Academia por más que nagüe por tapecer la so
conducta diciendo que tien el testu del añu 2000
como *borrador*. ¡Faltaría más! Pero ye que l'Aca-
demia foi quien fexo un documentu que sí que pue
corrixíse nos sos esperables *tracamundios* pero

que ye ella quien tien que lo almitir cuando xui-
ciosamente se faiga ver l'enquivocu posible. Esa
ye la vía de la igua toponímica, non la de facer un
muérganu paralelu ensin sofitancia y al marxe de
toa conducta razonable. L'Academia de la Llingua
ye quien *normativiza*. Non quien normaliza. Y pa
normativizar hai que siguir les *normes*, non sólo
acoyer los apóstrofos y la «b» o la «v», etc. Non.
Ye acoyer la totalidá de la espresión nos aspectos
fónicos pero tamién naquellos que cinquen la mor-
foloxía o la sintaxis. Nun lo facer asina ye furta-
r una parte de la realidá llingüística. ¿Qué conceutu
d'ortografía se tien cuando asina se quier traca-
mundiar la realidá? ¿Cómo se ta por furta-
r la realidá sofitando les variantes que la mesma ALLA co-
noz pero refuga? ¿Cómo se pue desvirtuar el sen-
tíu complementariu de delles informaciones non
almitíes como *normatives* pa dicir que l'Academia
tamién les almite?

Magar too, l'entendimientu entá sedría posible.
La reconocencia de la especificidá de caún de los
que s'inxerten na Comisión de Toponimia del
Principáu ye lo único que pue caltener la so actua-
ción. Hai que lo entender asina. Que'l Gobiernu
trate a caún como correspuende. Y a l'Academia
como la institución que ye, non castigándola con
una Academia toponímica paralela y abriendo al
empar la puerta a nuevos y graves problemes
qu'enllordien pa llargo esa cuestión. La Conseye-
ría de Cultura tien nes manes la posibilidá de facer
les coses bien. Si quier pue iguar esti asuntu pa
siempre; si non, sapozaránse les posibilidaes pa
muchos años. Naide ente nós discute al Gobier-
nu les sos competencias pero ye verdá que tamién
elli mesmu ha respetar lo que naide punxo en tela
de xuiciu hasta agora.

X. LL. GARCÍA ARIAS

Intervención de la Presidenta de l'Academia

De primeres quiero da-yos les gracias más sentíes a toos y toes por tar güei equí y por acudir otra vuelta al llamáu de l'Academia.

L'asuntu que mos aconceya nun ye otu que la presentación d'esti *Mapa del Principáu d'Asturies* onde se recueyen los nomes asturianos de los 78 conceyos del Principáu coles denominaciones de les sos cabeceres. A l'Academia paeció-y que mos atopáremos nun encruz afayadizu pa la ellaboración d'un mapa como esti, fechu con procuru, pero al empar llimpiu, vistosu, de midíes amañoses, que mos valiere pa colgar en llocales públicos y privaos, en casa, nos despachos, nes biblioteques, en chigre, nos restaurantes, per ende. Y ello col enfotu de que se pudieren espeyar de secute los elementos más importantes y simbólicos de la toponimia d'esti país.

A naide nun se-y escapa que la toponimia asturiana foi sometida a un procesu de tracamundiu, de supuesta castellanización, pola mor de la diglosia, de la minorización de la propia llingua. Y ello fíxose, per propios y ajenos, ensin decatase de que los sitios n'Asturies, como asocede en cualesquier otra comunidá, nun se puen denominar más que como los propios falantes los apellaron. Y xustamente porque son seña y niciu de la hestoria de los pueblos, porque son siempre finxos pervalorables —dacuando los únicos— pa estudiar y poder pescanciar esa historia, hai que caltenelos como son.

La igua toponímica ye una estaya cimera en tou procesu de recuperación y dignificación d'una llingua non sólo poles claves qu'anubre pa la interpretación llingüística ya hestórica del territoriu sinón tamién polo que tien de simbólico, d'espeyamientu de la propia llingua na sociedá y del propiu país.

Esta xera tien dos aspectos: d'un llau, el normativu, o lo que ye lo mesmo, el de la fixación de la so espresión, de la so forma; y, d'otru, el de la normalización social, pa lo que ye necesario —lo mesmo que pa les otres faces de la llingua, nun cansaré de dicilo— la so oficialización.

Cuido que nun ta de más facer alcordanza de que nel añu 2002 fíxose, por mandáu de l'Asociación pa la Defensa de les Llingües y Cultures Amenazaes (AIDLICM), l'International Committee for the Safeguarding of Linguistic Rights in Asturias (Comité Internacional pa la Vixilancia de los Drechos Llingüísticos n'Asturies, ICSLRA), formáu pol propiu presidente de l'AIDLICM, el valón Paul Lefin; el sociollingüista catalán Ignasi Vila; l'antropóloga holandesa Alie Van der Schaaf; y el mirandés Julio Meirinhos.

Esti Comité tuvo n'Asturies en payares de 2003 pa conocer sobre'l tarrén la situación real de la llingua asturiana y en qué midida se respetaben o non los derechos llingüísticos de los asturianos y asturianas. Tres entrevistase cola Presidenta de l'Academia de la Llingua Asturiana, cola Presidenta de la Xunta Xeneral, con representantes de los grupos parlamentarios asitiaos daquella na Xunta Xeneral del Principáu (PSOE, PP, IX y URAS), col Rector de la Universidá d'Uviéu, con representantes de los conceyos de Llangréu, Llanes y Valdés; colos que naquel entós yeren Conseyeru d'Educación, Cultura y Deportes y Vice-Conseyeru d'Educación; colos Sindicatos d'Enseñanza (CC.OO, FETE-UXT y SUATEA); cola comunidá educativa del Colexu Públicu «Jacinto Benavente» de Xixón y con coleutivos ciudadanos d'estremáu calter (Xunta pola Defensa de la Llingua Asturiana, Periodistes pol Asturianu,

Asociación d'Escritores en Llingua Asturiana...); tres toes eses entrevistes el Comité ellaboró un añu dempués, en Liège (Bélxica) baxo la direición de Paul Lefin, un informe que'l propiu Comité vieno a presentar a Uviéu n'avientu de 2004 y que fina encamentando a les instituciones asturianas y al conxuntu de la sociedá una riestra de midíes como primer pasu pa dar seguranza y defender los derechos llingüísticos de tolos asturianos y asturianas. Nun ha ser casual qu'ente los 8 encamientos, ún d'ellos, el sestu, tea dedicáu xustamente a la toponimia. Diz asina:

«La toponimia del Principáu d'Asturies tien d'axustase a la so forma tradicional, acordies colos preceutos llegalos y la normativa llingüística surdida de l'Academia de la Llingua Asturiana.» [Informe y recomendaciones sobre la lengua asturiana. *Asturian Language: report and recommendations*. Liège 2004.]

L'Academia de la Llingua Asturiana siempre tuvo esto claro. Poro, de magar la so creación embobinó una parte del so trabayu a esti llabor.

Darréu d'ello, cuando güei falamos de que l'Academia llogró en toos estos años afitar el so llabor normativu dando a la llingua asturiana les erbíes amañoses pa que pudiere valir de llingua de cultura y ser emplegada como llingua de comunicación en toles estayes, en tolos ámbitos y a tolos efeutos, referímonos siempre, xunto a les tres obres cimerales nes que s'encontra: *Normes ortográfiques* (1ª edición 1981; 5ª y cabera del 2000), *Gramática de la Llingua Asturiana* (1ª edición 1988 y 3ª de 2001) y *Diccionariu de la Llingua Asturiana* del añu 2000, a una cuarta non de menos altor: *Nomes de Conceyos, Parroquies, Pueblos y Llugaes del Principáu d'Asturies*, asina mesmo del añu 2000.

La recuperación y normativización de los nomes de llugar foi dende l'aniciu una de les esmoluciones del llabor de la Institución. Poro, amás de los trabayos d'investigación —nun escaezamos, por exemplu, que les Xornaes d'Estudiu del añu 1982 dedicáronse a la toponimia asturiana (los trabayos presentaos inxertáronse en xunto más tarde nes *Actes de les Xornaes de Toponimia Asturiana* (Uviéu, ALLA, 1987)—, yá nes primeres ediciones de les Normes hai referencies espreses a la so normativa y dende la 4ª edición un capítulu dedicáu dafechu a ello, l'Apéndiz I. Ortografía de los nomes de llugar (páxs. 125 a 132 na 5ª edición).

Arriendes d'ello, nel añu 1990 l'Academia imprimó a asoleyar la coleición «Toponimia», de la que ta acabante salir el número 106, onde se recueyen dende la tradición oral asturiana, tomando como unidá territorial mínima la parroquia, dada la so importancia alministrativa a lo llargo de la hestoria que trescala enforma les llendes de lo eclesiástico, los topónimos de toa Asturies tal como los caltienen los meyores informantes del llugar. Por mor de la importancia que pa nós tien la forma fónica del topónimu ponemos el mayor de los enfotos en dir a la gueta non sólo de los bonos informantes sinón tamién de los bonos encuestadores, procurando siempre que ye posible que seyan xente familiarizao col territoriu y cola realidá oral llocal.

Llueu de bien d'años de llabor y de trabayu xenerosu de munches persones, l'Academia pudo, pente medies de la «Xunta de Normalización», finar la so xera y ufrir a les autoridaes del Principáu nel añu 2000 l'importante corpus toponímicu *Nomes de Conceyos, Parroquies, Pueblos y Llugaes del Principáu d'Asturies*. Ún de los enfotos yera poner nes sos manes los datos (más de 20.000 to-

pónimos) qu'a xuiciu de la Institución deberíen encontrar la igua toponímica del país acordies colo afitao nel artículu 15 de la Llei d'Usu y Promoción de 1998: «Los topónimos de la Comunidá Autónoma del Principáu d'Asturies han tener el nome oficial na so forma tradicional. Pal casu de qu'un topónimu tenga usu xeneralizáu na forma tradicional y en castellán, el nome podrá ser bilingüe».

Como se diz nel Entamu de la obra, esti nomenclátor, amás d'atropar los datos de la coleición «Toponimia», «bebe nes fontes que, de magar los años setenta, entamaron les primeres correiciones; siguió llueu colos datos ufiertaos pola Xunta de Toponimia del Principáu d'Asturies; tamién colos re coyíos polos que fixeron la información pal *Gran Atlas del Principado de Asturias*, y por dellos más que, adules y tapecidamente, llevaren alantre otre iniciatives. [...] Les consultes puntuales, les conversaciones concretes y les demandes oficiales [— les propuestes apurriéronse en tolos casos a los conceyos correspondientes pal so informe —] fixeron el restu pa qu'esta obra [pudiere] asoleyase [entós] acompañada col bon argumentu del trabayu contrastáu, aunque suxetu a revisiones, a crítiques y a les observaciones de munches más persones a les que la llectura afalará pa que se faigan próximes ediciones más iguaes y bayuroses».

Lo que nun diz l'Entamu, pero que yo sí pueo y debo dicir equí y agora, ye que tou esi trabayu foi granible en bona medida porque l'Academia pudo contar colos meyores especialistas en toponimia, sobre manera col propiu presidente García Arias, que vien dedicando una bona parte de la so vida a la investigación toponímica, dende los yá alloñaos años 70 cuando defendió na Universidá d'Uviéu la so Tesis Doctoral sobre la fala y la toponimia del conceyu de Teberga.

L'Academia sigue trabayando nesta estaya, espublizando más cartafueyos, atropando nuevos datos, enderechando los que yá tien, cuando ello ye necesario. Too ello, a lo que s'habrán axuntar los datos documentales de l'Antigüedá y de la Edá Media, valdrá d'encontu pa otru proyeutu d'investigación de gran interés pa l'Academia y del que ye responsable García Arias, el «Corpus Toponimicum Asturiarum» onde, amás de enseñar los nomes de llugar del país, fadráse l'estudiu etimolóxicu correspondiente (ALLA. 2002: *Informe sobre la llingua asturiana*. Uviéu, 129-131).

Nun me paez que faiga falta nestos momentos detallar cómo se fixo la normativización de la llingua asturiana, pero sí quiero esbillar dalgunos de los finxos pelos que mos empobinamos. Cuido de veres que'l procesu foi acertáu dafechu. El pasar d'una llingua oral frayada dialeutalmente a una llingua escrita y normativizada supón siempre escoyer ente les variaes soluciones qu'ufierta la realidá oral y conxugar —pa que la escoyeta seya axustada— toa una riestra de factores d'estremáu calter: llingüísticos, sociollingüísticos, sociales, demográficos, etc. Na elaboración del estándar asturianu, dende'l puntu de vista morfolóxicu y fonolóxicu echóse mano, como ye sabío, de les apellaes variantes centrales, aunque desaniciando aquellos trazos que se consideren marxinales, minoritarios, etc. (metafonía, por exemplu). Y ello por ser les variantes más prestixaes socialmente, por ser les de mayor tradición escrita, les de mayor cultivu lliterariu; por corresponder a la fastera qu'acueye'l mayor número de falantes del Principáu, a la fastera de más puxu económicu, onde s'alluga la cabeza del Principáu y los noyos de población más importantes, etc.

«L'Academia de la Llingua Asturiana afítase nuna idea fundamente aceutada por toos y ye

qu'esa llingua culta vamos llograla cola cadarma morfolóxica y fonolóxica central. Dende'l puntu vista sintáuticu toles construcciones bables acéutense dafechu como norma llingüística. Léxicamente toles pallabres bables tienen el mesmu drechu a emplegase na llingua lliteraria: asina axunta'l bable una bayura sinónimos pe-restimable.» (2000).

Arriendes d'ello, la realidá oral foi davezu l'espeyu u se mirar y foise siempres a la gueta d'una normativa lo más práutica, económica y cenciella posible, ensin escaecer nin la tradición escrita nin la realidá sociollingüística onde tamos inxertos.

De toles maneres dende l'aniciu l'Academia quixo afitar per escritu qu'en dengún momentu diba dir escontra les variedaes dialeutales de la llingua, de mou y manera que les normes valen tanto pa la llingua estándar como pa cualesquiera de les variantes diatópicas del asturianu. Asina se conseña yá nel entamu de la 1ª edición de les normes y llueu na Gramática:

«Esta gramática non sólo nun va a la escontra de la escritura dialeutal sinón que, acordies cola práutica de les publicaciones académiques, aconseya y afala l'usu escritu nos que s'afayen con ello. El sentíu d'una gramática normativa ye ufiertar un códigu, un estándar bien llaboráu col que s'alloñe l'arbitrariedá y se favoreza'l bon entendimientu na vida d'una comunidá llingüística; poro, nun pue ser el so oxetivu desanicar los usos llocales y familiares colos que meyor s'identifiquen los falantes, verdaderos protagonistas del puxu idiomáticu, del bon falar y de la so xusta anovación [...] Asina la *Gramática de la Llingua Asturiana* conxuga amañosamente dos bonos encontros en tou estándar: el respetu a la variedá y riqueza de les modalidaes llingüístiques cola so coherencia armónica nel modelu construyíu.» (10-11).

Polo que fai a los nomes de llugar, como nun podía ser d'otra miente, la so espresión, la so escritura axústase al sistema ortográficu de la llingua asturiana y, al empar, a la fala tradicional del llugar u s'asitia'l topónimu. Poro, nesti casu, púnxo-se un procuru especial en respetar los datos llingüísticos orales, esto ye, les espresiones tradicionales de los topónimos calteníes polos bonos informantes del llugar. Y ello porque ye la sola manera d'ufirir a los estudiosos y especialistas (llingüistes, xeógrafos, hestoriadores, arqueólogos, antropólogos, etc.) un material perinteresante onde encontrar la investigación de les estremaes faces humanístiques. Ello nun quier dicir que dacuando nun hubiere qu'escoyer ente les distintes soluciones, de xuru toes elles llexítimes, que la realidá oral ufiertaba.

Acordies colo anterior, y por nun citar más que dellos exemplos, refléxense na escritura, cuando correspuende, los diptongos decrecientes propios de les variantes occidentales (*ei, ou, oi*): Xarcel.léi (Cangas del Narcea), El Coutu (Somiedu), Veigas (Somiedu), Cordoveiru (Pravia), etc.; l'aspiración oriental (*h.-*): H.ontoria (Llanes) pero Fontoria (Bimenes) y Fontouria (Miranda), Les H.elgueres (Cangues d'Onís) pero Les Felgueres (Villaviciosa), Felgueras (L.lena) y La Falguera (Somiedu); los resultaos palatales suroccidentales (*ll, ts, yy*): L.linares (Cangas del Narcea), Tsarcu (Somiedu), La Yyana Mul.leirosu (Tinéu); caltiénse la metafonía vocálica: El Quentu (Mieres), El Contu (Sarmartín del Rei Aurelio), El Raigusu (Llaviana), El Col.léu (Ayer), etc.; escríbense los plurales femeninos *-as* o *-es* según les faces (Cangas del Narcea / Cangues d'Onís; Mestas nel oriente (Llanes) / Les Mestes nel centru (Xixón) / Aguasmestas nel occidente (Somiedu); xeneralízase *-u* n'occidente

y pela cueta nel centru y oriente refléxase la oposición *-ul/-o* y ello porque les variantes occidentales desconocen la oposición fonolóxica ente */u/* y */o/* na posición cabera de la pallabra: Castru n'occidente (Somiedu); El Cuetu (Piloña) / El Cueto (Avilés) / El Cuitu Nígru (L.lena); xeneralícense los plurales masculinos en *-os*; y *-e* final nes festeres u se produz la neutralización de les vocales palatales na posición cabera (Vil.lapedre (Navia), Valle (Candamu)), con esceición de dellos casos de llarga tradición con *-i* (Taramundi), mientras qu'escribimos *-e*, *-i* ellí onde la llingua caltuvo la oposición ente *-el/-i* (Piedramuelle (Uviéu), Villaperi (Uviéu)); escribimos *-ada*, *-eda*, *-ida* o *-á*, *-ea*, *-ía* acordies cola realidá oral de les distintes festeres. Esti respetu a la realidá oral nun ha entendese como un criteriu foneticista. Nesti sen les vocales átones non finales escríbense con *e*, *o*, siguiendo la normativa académica, anque nel rexistru oral apaeczan como *[e~i]*, *[o~u]* respetivamente: El Molín y non *El Mulín, Degol.lada y non *Digul.lada.

Les estremaes realizaciones del diptongu */uel/* [*we*, *wa*, *wo*, *wö*] represéntense a efeutos normativos con *-ue-*. Nel Entamu y na Ortografía de los nomes de llugar colos qu'emprima esta obra esplíquense dafechu los criterios que rixeron la xera académica nesta estaya concreta (8-9; 11-14).

L'Academia tomó determinu normativu llueu d'un fondu estudiu, siempre tres series discusiones onde se tuvo en cuenta la realidá oral de los topónimos asturianos, la esistencia de variantes mayoritaries y minoritaries, les frecuencies d'usu, les evoluciones llingüístiques, el grau d'aceutación social, etc. Ello ye lo qu'aconseyó, por exemplu, Llangréu y non *Llangreo, Uviéu y non *Ovieo, Somiedu y non *Somieú, Avilés y non *Aviyés.

Pasaron yá 20 años dende que'l Gobiernu del Principáu ficiera la primera «Xunta de Toponimia». El so trabayu diba «empobináu al llugru de que los nomes oficiales seyan los mesmos que'l pueblu fexo de so, nos estremaos llugares d'Asturies». Son pallabres diches pol entós Conseyeru d'Educación, Cultura y Deportes, Manuel Fernández de la Cera, que presidía la Xunta y de la que yera Vicepresidente'l Presidente de l'Academia, García Arias, y que se puen lleer nel Entamu del llibru *Conceyos y parroquies d'Asturies* que la propia «Xunta de Toponimia» espublizó en 1985. Al añu viniente, en 1986, colos materiales de la Xunta de Toponimia l'Institutu Xeográficu Nacional editaba'l Mapa escala 1:200.000 del Principáu d'Asturies.

A aquella primera Xunta a lo llargo d'estos 20 años siguieron otres munches xuntes de toponimia y munches hores de trabayu dedicaes a la igua toponímica. Y yo tuvi, como miembru de l'Academia, en toes elles, en toles que de magar entós ficieron y desficieron los socesivos gobiernos autonómicos. Y funcionaron unes meyor y peor otres; y en dalgunos casos nin siquiera se-yos dio la oportunidá de que lo ficieren porque nin se constituyeron formalmente, como asocedió coles de les dos llexislatures caberes, por exemplu. Y nin un solu topónimu del Principáu, nin unu solu, llogró aportar en 20 años al Conseyu de Gobiernu de turu p'algamar el preste que riquía pa ser oficial.

Xusto ye dicir que nun asocedió lo mesmo, a lo menos n'igual midida, dientro de la sociedá asturiana. Pasu ente pasu, adules, los más de los nomes de los 78 conceyos y de les sos cabeces, por nun falar más que de lo que ye más emblemático, foron asitiándose y afitándose ente la sociedá y emplegaos ensin problema dalu (Xixón, Uviéu,

Llangréu...). Y dende llueu enxamás denguna «Xunta de Toponimia» punxo en dulda, hasta agora, el criteriu d'autoridá en materia llingüística —y darréu d'ello na correición toponímica— de l'Academia de la Llingua Asturiana.

Si pasaron yá más de 20 años de magar la primera Xunta, va yá pa 5 dende que l'Academia de la Llingua Asturiana asoleyó y entregó oficialmente al Gobiernu del Principáu d'Asturies, pente medies del so representante, el Conseyeru d'Educación y Cultura Sr. Fdez. Vallina, la obra *Nomes de Conceyos, Parroquies, Pueblos y Llugares del Principáu d'Asturies* (2000), de la que falemos enantes. Con ello l'Academia tomó determinu normativu y propunxo al Gobiernu los topónimos nella conseñaos pa qu'esti diera los pasos afayadizos de cara a la so normalización y oficialización. D'entós p'acó, el Gobiernu del Principáu vien allargando esti procesu con toa una riestra d'enguedeyos —el de Llangréu/*Llangreo ye ún de los caberos—, que dexen entever el so enfotu en nun querer tener claro que l'Academia ye quien afita'l criteriu d'autoridá nes cuestiones que cinquen a la normativa, actualización y usu correutu de la llingua asturiana. Poro esta institución quier dexar afitao lo que vien darréu:

1^u.- L'artículu 2 de la Llei d'Academias asturianas (BOPA de 30 d'avientu de 1997), na que se menta espresamente a la de la Llingua Asturiana, define a éstes como corporaciones de derechu públicu que tienen como oxetu principal la investigación.

El decretu 33/1980 de 15 d'avientu, pol que se crea l'Academia de la Llingua Asturiana, considera a ésta l'instrumentu necesariu pa desendolcar con garantía los llabores necesarios pal caltenimientu del asturianu.

A lo cabero, los sos Estatutos, aprobaos per Decretu 9/1981 de 6 d'abril y anovaos per pautu del Conseyu de Gobiernu de 12 d'abril de 1995, nel artículu 2.j) afiten, ente les finalidaes de l'Academia, la d'establecer el criteriu d'autoridá nes cuestiones relatives a la normativa, actualización y usu correutu de la llingua asturiana.

L'Academia nun ye una institución privada, sinón una corporación pública que se crea per llei col enfotu de que se puean «afrentar con garantía los llabores necesarios para el mantenimientu del bable» (Decreto 33/1980) y pa ello atribúi-y un manoyu d'oxetivos, ente los que, ensin dulda, el cimero de los que tienen trascendencia xurídico-pública ye'l que-y encamienta la normativización de la llingua y l'afitamientu del criteriu d'autoridá no que fai al so emplegu.

Paez evidente que la norma llegal pon a cargu de l'Academia'l llogru d'una riestra d'oxetivos nel ámbitu concretu de la llingua asturiana, ente ellos el que se conseña nel artículu 2.j) de los sos Estatutos; y da-y, poro, el derechu a actuar p'algamales.

2^u.- Nenguna otra institución pue atribuyise, suplantar o amenorgar les competencies que, en materia de normativización de la llingua asturiana, la llei da a l'Academia; poro, un muérganu como la «Xunta Asesora de Toponimia» tien que sometese, acordies col imperativu llegal, a la normativa afitada pola Academia en tolos ámbitos y niveles de la llingua asturiana (fonéticu, ortográficu, morfosintácticu, léxicu y onomásticu, onde s'inxer ensin dulda la toponimia), y sobre too, si se tien en cuenta que les disposiciones llegalles que creen la mentada Xunta y establecen los sos oxetivos (Decreto 38/2002 de 4 d'abril y Decreto 98/2002 de

18 de xunetu) enxamás la doten del criteriu d'autoridá en materia de normativización de la llingua asturiana nin de capacidá investigadora, sinón que la consideren un muérganu consultivu y «asesor» (nel entamu del Decretu 38/2002 sorráyase esi calter d'asesor) qu'ellabora'l dictame previu al determinín pol Conseyu de Gobiernu de los topónimos de la Comunidá Autónoma y que pue, tamién (artículu 3.d), «Proponer al titular de la Consejería de Educación y Cultura la adopción de cuantas medidas se consideren oportunas para la investigación y recuperación de los topónimos asturianos».

3^u.- Namái un plantegamientu acientíficu, inorante o malintencionáu pue pretender asitiar el criteriu d'autoridá normativu de l'Academia de la Llingua Asturiana, afitáu na llei, nel nivel puramente ortográficu, yá qu'escaez daqué tan cenciello y elemental como que la toponimia ye una rama más de la llingüística, un componente más de los saberes llingüísticos sobro los que-y corresponde intervenir y normativizar a l'Academia.

4^u.- Na nuesa opinión, cualesquier topónimu propuestu pola «Xunta Asesora de Toponimia» al Conseyu de Gobiernu pa la so oficialización, habrá axustase, acordies cola llexislación vixente, a lo recoyío, con determinín normativu, pola Academia de la Llingua Asturiana na so obra *Nomes de Conceyos, Parroquies, Pueblos y Llugares del Principáu d'Asturies*.

5^u.- L'Academia ye perfectamente sabedora de que, ente les casi 20.000 formes recoyíes nesti documentu, pue haber ausencies y dellos enquivocos y, nesti sen, ye la primera interesada n'esclariar toles duldes que se presenten y en poner igua a les carencies, pero ello nun lleva inxerío renunciar al so calter d'autoridá normativa.

L'Academia acoyerá y estudiará prestosamente toles propuestes que la «Xunta Asesora de Toponimia» o cualesquier otra instancia pública o privada-y quixere facer y dará llueu'l so dictame definitivu, pero ensin arrenunciar enxamás al criteriu d'autoridá que per llei-y corresponde.

ANA MARÍA CANO GONZÁLEZ

«Plan para la Normalización Social del Asturiano 2005-2007». Asitiamentu oficial de l'Academia de la Llingua Asturiana

Nuna rueda de prensa convocada al efeutu nel llar social de l'Academia y celebrada'l día 25 de febreru, la institución, representada pola so Xunta Direutiva y per boca de la so Presidenta, dio a la conocencia pública la so valoración sobre esti Plan. Reprodúzse darréu'l testu.

VALORACIÓN DEL «PLAN PARA LA NORMALIZACIÓN SOCIAL DEL ASTURIANO 2005-2007»

L'Academia de la Llingua Asturiana, llueu d'estudiar col mayor procuru'l denomáu «Plan para la Normalización Social del Asturiano 2005-2007», llamenta tener que treslladar a la opinión pública la so más fonda deceición énte'l conteníu del mesmu.

El citáu «Plan», n'efeutu, entiende restrictivamente les curties llendes llegalas (Llei d'Usu del Asturianu de 1998), nun recueye nenguna de les propuestes ufríes apocayá pol *International Committee for the Safeguarding of Linguistic Rights in Asturias* y, en definitiva, asítiase mui perbaxo de les necesidaes, esputatives y demandes que güei caltién la población asturiana no que cinsa al procesu de recuperación llingüística n'Asturies.

Afondando nes anteriores consideraciones, l'Academia de la Llingua Asturiana camienta que:

1. Dende'l puntu de vista formal, el Plan nun pue denomase, de nengún mou, «plan de normalización», darréu qu'una llingua namái ye «normal» cuando tien plena validez xurídica, ye dicir, reconocencia oficial y, nidiamente, el plan nun contempla l'algame de la oficialidá pa la llingua asturiana. Tampocu nun podría denomase «plan de promoción» desde «promover» ye entamar o da-y puxu a un procesu, faciendo porque ésti se llogre efeutivamente, cosa que, falando del usu del asturianu, queda fuera de les llendes del so conteníu. Tamos, entós, énte un plan con unos oxetivos enforma menos ambiciosos y que s'averaría a lo que podríamos llamar «*plan de dignificación del asturianu*», bien separtáu, dende llueu, d'una verdadera normalización social.
2. El plan, dende'l puntu de vista téunicu amuesa pergraves carencies, darréu que, como cualesquier programa d'actuación social, tien que tener unos elementos básicos pa ser creyible. Éstos son, ente otros, a) afitamientu de fases y plazos ensin ambigüedá dala, b) asignación presupuestaria pa cada una de les aiciones proyectaes y, lo que ye especialmente importante, c) descripción de criterios ya instrumentos d'evaluación pa verificar el nivel de llogru de los oxetivos. Pues bien, el plan que se nos presenta nun contempla, nin siquiera tanxencialmente, estos imprescindibles elementos de control y credibilidá.
3. Dende'l puntu de vista conceutual y como se dixo, el plan rebaxa conscientemente l'articuláu

de la Llei d'Usu del Asturianu al dexar de llau aspectos básicos del so articuláu como: a) reconocer el drechu a la *plena validez* del usu del asturianu nes comunicaciones orales o escrites de los ciudadanos col Principáu d'Asturies, b) facilitar el conocimientu del asturianu a *tolos empleaos* públicos que desendolquen el so llabor n'Asturies, c) asegurar la enseñanza del asturianu en tolos niveles y graos y *promover el so usu* dentro del sistema educativu, d) afitar los decretos curriculares en *tolos* niveles educativos, e) garantizar la *non discriminación* al alumnáu por escoyer l'estudiu del asturianu, etc.

4. Dende'l puntu de vista de la so formulación, el plan amuesa un nidiu desequilibriu al emplegar, per un llau, un llinguaxe xenéricu y enllenu de calculada ambigüedá: 'fomentar progresivamente...', 'aumentar l'usu...', 'incrementar de mou gradual...', etc. y, cayer, per otru en planteamientos meramente aneudóticos: 'promover l'usu de la llingua asturiana n'eventos como la Selmana de les Lletres o'l Día d'Asturies', 'participar na exposición *Expolingua* de Madrid...', 'organizar una esposición itinerante sobre la llingua asturiana...', etc.
5. Dende'l puntu de vista de la so dotación económica, nun primer momentu dase anuncia d'un presupuestu que s'averaría a los 25 millones d'euros pa los años 2005, 2006 y 2007, pero bien llueu dizse que dentro d'esta partida entraría tolo rellacionao cola enseñanza (profesoráu, fundamentalmente), ye dicir, unos 18 millones d'euros, colo que la partida destinada al ámbitu social quedaría rebaxada a 7 millones d'euros o, lo que ye lo mesmo, 2,3 millones añales d'euros, cifra dafechu insignificante pa plantegar una mínima planificación social del asturianu.

Tamos, d'esti mou, énte un proyeutu d'actuación fondamente insatisfactoriu, que se convierte dacuando nuna mera enumeración d'aiciones episódiques y aisllaes que yá se tán llevando a cabu y que, n'otros casos, intenta tapecer les verdaderes midíes de proteición del asturianu como cuando fala, por exemplu, de facer en 2006 "un estudiu xurídicu sobre la posible especialidá del profesoráu de llingua asturiana", siendo como ye que l'algame de la especialidá de llingua asturiana pal profesoráu de Primaria y Secundaria ye daqué inescusable pa encontrar dafechu la presencia escolar del asturianu. El papel que'l testu atribúi, per otru llau, a l'Academia de la Llingua Asturiana queda perllloñe de les funciones competenciales que, como máxima institución llingüística del Principáu, habría tener.

Entiende l'ALLA, en definitiva, qu'esti plan nun pue frayar el peligrosu de desapaición de la llingua asturiana, denunciáu pola UNESCO en 2001 nel so *Atlas of the World's Languages in Danger of Disappearing* y, darréu d'ello, encamienta a los fuerces polítiques asitiaes na Xunta Xeneral del Principáu y a les estremaes estayes sociales que faigan un esfuerzu de xenerosidá pa col Pueblu Asturianu, inxiriendo la oficialidá de la nuesa llingua hestórica nel Estatutu d'Autonomía d'Asturies, como única garantía pa plantegar llueu una planificación visible que lleve a normalización social del asturianu.

Uviéu, 25 de febreru de 2005

ACADEMIA DE LA LINGUA ASTURIANA

Propuesta de l'Academia de la Llingua Asturiana d'un «Alcuerdu social y políticu sobre la llingua y la cultura d'Asturies»

Acordies colo anunciao nel discursu institucional del *Día de les Lletres Asturianas*, l'Academia de la Llingua Asturiana fexo pública la so Propuesta d'un «Alcuerdu social y políticu sobre la llingua y la cultura d'Asturies» y entrevistóse a lo llargo del branu colos máximos dirixentes de grupos políticos, institucionales, culturales y ciudadanos: Presidenta de la Xunta Xeneral del Principáu; Grupos Parllamentarios de la Xunta Xeneral; Sindicatos; IX-Bloque por Asturias, PP y FSA-PSOE y partíos non parllamentarios, Xunta pola Defensa

de la Llingua Asturiana, Coleutivu Etnográfico «Belenos», Conceyu Abiertu pola Oficialidá y otres entidaes culturales. Llueu de celebraes este entevistes, l'ALLA convocó una rueda de prensa pa dar anuncia del resultáu d'estes entevistes.

Inxértense darréu'l testu completu de la Propuesta del Alcuerdu, tal y como s'ufiertó a los coleutivos citaos arriba, y la nota oficial entregada a los medios de comunicación na rueda de prensa celebrada'l día 5 de xunetu.

Testu de la Propuesta

PROPUESTA D'UN ALCUERDU SOCIAL Y POLÍTICU SOBRE LA LLINGUA Y LA CULTURA D'ASTURIES

La propuesta tien como oxetivu xenéricu algamar un gran pautu social y políticu qu'afite definitivamente la sobrevivencia de la llingua y cultura d'Asturies, al marxe de les llexítimes y estremaes conceiciones ideolóxiques, polítiques y sociolóxiques sobre la cuestión. Nel alcuerdu participen el Gobiernu del Principáu d'Asturies, les fuerces polítiques, los sindicatos y les organizaciones sociales y culturales y xira al rodiu de los siguientes exes:

1. Reconocimientu del asturianu como llingua co-oficial nel Estatutu d'Autonomía d'Asturies.
2. Afitamientu de los conteníos de la normalización y plazos na so puesta en práutica.
3. Pautu presupuestariu, conseñando'l mínimu necesariu pa facer visible y efeutivu l'usu social de la llingua.
4. Dignificación, recuperación y divulgación de la cultura asturiana (folklor, arte, historia, etnografía, música...) nel ámbitu educativu.
5. Inxerimientu de l'Antropoloxía Cultural Asturiana, nel nivel que correspuenda, dientro de la Universidá d'Uviéu.

Exe 1. Reconocimientu del asturianu como llingua co-oficial nel Estatutu d'Autonomía d'Asturies.

La declaración del asturianu como llingua co-oficial sofítase na necesidá, ineludible ya urxente, de protexer xurídicamente a la llingua asturiana como elementu básicu del patrimoniu cultural de los asturianos. L'asturianu ye, ensin dulda, una de les llingües del Estáu que cuerre más peligru de desapaición. Asina lo afita la UNESCO nel so *Atlas of the World's Languages in Danger of Disappearing* (2001), o, apocayá, l'ICSLRA nel so *Asturian Language: report and recommendations* (2004); y los datos del *II Estudio Sociolingüístico de Asturias 2002*.

Dende'l puntu de vista xurídicu, la oficialización de la llingua asturiana habría entendese non como la imposición del usu d'una llingua a los ciudadanos, sinón como'l preséu básicu pa exercer el derechu a la llibertá d'eleición llingüística (asturianu, castellán, ambes llingües según los contestos)

El reconocimientu del asturianu como llingua co-oficial tien que recoyese nel Estatutu d'Autonomía d'Asturies. Nesti sen, habríen revisase les formulaciones espreses d'oficialidá calteníes, respetivamente, nos estatutos de les comunidaes bilingües (Balears, Cataluña, Galicia, Navarra, País Vascu y Valencia) col envís d'escoyer, d'ente elles, la que más s'afaye a les necesidaes d'Asturies o, nel so casu, aplicar los aspeutos de caúna que se xulguen más afayadizos. Convién, nesti sen, amosar les diferentes formulaciones d'oficialidá que se recueyen nos estatutos de les comunidaes españoles bilingües:

a) De Balears (Art. 3):

La llingua catalana propia de les Islles Balears tendrá, xunto cola castellana, el calter d'idioma oficial, y toos tienen el derechu a conocela y a emplegala. Naide podrá ser discrimináu por mor del idioma.

b) De Cataluña (Art. 3):

1. La llingua propia de Cataluña ye'l catalán.
2. L'idioma catalán ye l'oficial de Cataluña, asina como tamién lo ye'l castellán, oficial en tol Estáu español.
3. La Generalitat dará seguranza del emplegu normal y oficial d'entrambos idiomas, escoyera les midíes afayadices p'afitar la so conocencia y creará les condiciones que dexen algamar la so igualdá d'afechu en cuantes a los derechos y deberes de los ciudadanos de Catalunya.

c) De Galicia (Art.5):

1. La llingua propia de Galicia ye'l gallegu.
2. Los idiomas gallegu y castellán son oficiales en Galicia y toos tienen el derechu de conocelos y d'emplegalos.
3. Los poderes públicos de Galicia darán seguranza del emplegu normal y oficial de los dos idiomas y darán puxu al emplegu del gallegu en toles estayes de la vida pública, cultural ya informativa, y pondrán a disposición los medios afayadizos pa facilitar la so conocencia.
4. Naide podrá ser discrimináu por mor de la llingua.

d) De Navarra (Llei d'Integración y Ameyoramientu del Réxime Foral de Navarra) (Art. 9):

1. El castellán ye la llingua oficial de Navarra.
2. El vascuence tendrá tamién calter de llingua oficial nes fasteres vascoparlantes de Navarra. Una llei foral determinará diches fasteres, regulará l'emplegu oficial del vascuence y, dientro les llendes de la llexislación xeneral del estáu iguará la enseñanza de la llingua.

e) Del País Vascu (Art. 6):

1. L'Euskera, llingua propia del Pueblu Vascu, tendrá, como'l Castellán, calter de llingua oficial n'Euskadi, y tolos sos habitantes tienen el derechu a conocer y emplegar ambes llingües.
2. Les instituciones comunes de la Comunidá Autónoma, afitándose na diversidá socio-llingüística del País Vascu, darán seguranza del emplegu d'ambes llingües, regulando'l so calter oficial, y fairán y axustarán les midíes y medios afayadizos p'afitar la so conocencia.
3. Naide podrá ser discrimináu por mor de la llingua.

f) De Valencia (Art. 7):

1. Los dos idiomas oficiales de la Comunidá Autónoma son el valencianu y el castellán. Toos tienen el derechu a conocelos y a emplegalos.
2. La Generalitat Valenciana dará seguranza del emplegu normal y oficial de les dos llingües y escoyerá les midíes afayadices p'afitar la so conocencia.
3. Naide podrá ser discrimináu por mor de la llingua.

Ye nidio qu'a cualesquier d'estes redaiciones podría dáse-y el preste pal casu de la llingua asturiana. Sicasí, seya una d'estes, un entemez d'ente elles (o una redaición alternativa), nella han inxerise dellos puntos básicos:

1. La denominación de la llingua («asturianu» o «llingua asturiana»).
2. La consideranza d'esa llingua como llingua propia.
3. El so calter de llingua oficial xunto al castellanu.
4. El derechu de tolos ciudadanos de la comunidá a conocela y a emplegala.
5. La non discriminación por mor de la llingua.
6. La seguranza del emplegu oficial de les dos llingües y de midíes afayadices p'afitar la so conocencia.

Ha entendese que lo afitao nesti documentu val, a tolos efeutos, pa «la fala» o «gallego-asturianu», dentro de les sos llendes territoriales (Navia-Eo).

Exe 2. Afitamientu de los conteníos de la normalización y plazos na so puesta en práutica.

El reconocimientu xurídicu del asturianu como llingua oficial n'Asturies nun ye un fin en sí mesmu, sinón qu'ha entendese como la ferramienta imprescindible p'afitar los llogros del procesu de recuperación llingüística n'Asturies y, a lo cabero, p'algamar la normalización social de

la llingua asturiana o, lo que ye lo mesmo, pa facer que la llingua seya «normal» pola calidá y cantidá de los sos usos sociales nos ámbitos públicos ya institucionales.

Sicasí, la realidá sociolóxica y sociollingüística d’Asturies — como la de cualquier otra comunidá llingüística — tien carauterístiques propies que la diferencien de la d’otres comunidaes. D’ehí que la idea de “normalización” tien que partir d’un análisis fonderu d’esa realidá y tien d’afayase a unes necesidaes y ritmos concretos no que cinca a la so puesta en práutica efeutiva.

Acordies colo anterior, una comisión, consensuada, d’espertos xuristes habrá redautar una propuesta de Llei de Normalización de la Llingua Asturiana onde se recueyan los aspeutos básicos de la política y planificación llingüístiques pa facer visible la normalización. La finalidá cabera del llabor d’esta comisión ye que les estremaes instancies signataries d’esti alcuertu social y políticu puedan vese dafechu representaes nos oxetivos y conteníos del modelu de normalización sopelexáu.

Paez, en tou casu, que la normalización habrá facese efeutiva, ente otres, nes siguientes etapes:

1. Alministración del Principáu d’Asturies.
2. Xunta Xeneral del Principáu d’Asturies.
3. Ámbitu llocal (conceyos).
4. Medios de comunicación.
5. Ámbitu educativu.

Aprobada la Llei pela Xunta Xeneral del Principáu, habrán pautase les fases y plazos de la so puesta en práutica, buscando siempres l’aceutación y afitamientu social de les midíes normalizadores.

Con respetu a les etapes o fases d’aplicación del procesu de normalización, podríen considerase, esquemáticamente, les siguientes:

1. Fase de reconocimientu xurídicu del asturianu como llingua co-oficial. Esti reconocimientu implica la equiparación formal del asturianu al restu de llingües co-oficiales del Estáu, coles ventayes qu’ello lleva inxerto dende’l puntu de vista prácticu: derechu a emplegar la llingua asturiana per parte los ciudadanos y validez xurídica del so usu, edición de testos legales n’asturianu, equiparación de la Filoloxía Asturiana a los estudios filolóxicos de les otres comunidaes bilingües, etc. Esti reconocimientu xurídicu, al empar, habría afalar les midíes de recuperación y dignificación del asturianu que güei mesmu tán poniéndose en práutica: enseñanza del asturianu en tolos centros (públicos, privaos y concertaos) y en toles etapes educatives; presencia granible de la llingua asturiana nos medios de comunicación de titularidá pública y privada; emplegu del asturianu na vida parlamentaria ya institucional; etc. Esta fase implica, finalmente, un llabor pedagóxicu d’espardimientu y de concienciación de lo que significa la oficialidá y de lo

- que constitúi'l so oxetivu últimu, la normalización social de la llingua asturiana, y de les condiciones nes, que pasu ente pasu, esta normalización tien d'algamase.
2. Fase de regulación llexislativa. El reconocimientu de la oficialidá de la llingua asturiana, como se vien diciendo, implica la plena validez xurídica del so usu y constitúi la ferramienta indispensable p'algamar la normalización. Definida ésta pente medies de la Llei de Normalización, correspuende entamar la execución de les midíes normalizadores y d'incidencia "real" na vida social asturiana. Estes midíes, dibuxaes na Llei, tienen que ser operativizaes pente medies d'otres disposiciones llegalas más áxiles (reglamentos, decretos, órdenes, instrucciones...) que cinquen a los ámbitos conseñaos: Alministración del Principáu d'Asturies, Xunta Xeneral del Principáu d'Asturies, Ámbitu Llocal (Conceyos), Medios de Comunicación, Ámbitu Educativu. Correspuende a los firmantes d'esti alcuerdu fixar la llende temporal na qu'esti procesu de regulación llexislativa tien d'acabase.
 3. Fase d'aplicación, evaluación y control del procesu de normalización. Ye la etapa más llarga y habría allargase nel tiempu de mou indefiníu. De fechu, el presente alcuerdu social y políticu tien de prever el momentu del so aniciu, magar seya difícil camentar exautamente cómo y cuándo se tienen d'aplicar les midíes de planificación qu'em-pobinen dafechu a la normalización efeutiva del idioma asturianu, darréu que son xustamente los mecanismos d'evaluación y control del procesu los que tienen de señalar los ritmos en función de los llogros, dificultaes, rectificaciones, etc. La evaluación y control, en tou casu, constitúin l'instrumentu que garantiza l'axuste necesariu pa facer vidable la doctrina normalizadora caltenida na Llei de Normalización.

Exe 3. Pautu presupuestariu, conseñando'l mínimu necesariu pa facer vidable y efeutivu l'usu social de la llingua.

La crisis socio-económica d'Asturies condiciona, lóxicamente, l'esfuerzu presupuestariu qu'ha destinase a la normalización social de la llingua asturiana. Dicho d'otra miente, y al marxe de les necesidaes, fai falta poner llendes a los fondos que se destinen al procesu. Sicasí, esta realidá negativa neutralízase, en gran midida, si tenemos en cuenta otros indicadores sociales que, oxetivamente, faen perfectamente asumible la partida económica destinada a la normalización. Asina, ente otros:

1. Población asturiana. N'efeutu, el fechu de que la población de referencia seya d'un millón d'habitantes dexa la posibilidá de midíes de planificación llingüística sencielles y téunicamente «abarcables».
2. Calter uniprovincial de la comunidá. Del mesmu mou, el fechu de qu'Asturies tenga una sola provincia elimina gran parte de la burocracia que se multiplicaría cola existencia de distintes «diputaciones provinciales». El casu de Galicia ye, nesti sen, exemplificador.

3. Presencia n' Asturias d' una única universidá. L' ámbitu universitariu xenera, como se sabe, la necesidá d' una estructura alministrativa y burocrática de gran altor. Pues bien, l' usu y la enseñanza del asturianu nesi ámbitu simplifíquense dafechu pola mor de la existencia d' una única universidá dependiente del Gobiernu del Principáu d' Asturias.

Inda más, los recursos económicos empobinaos al usu social del asturianu puen optimizase pente medies de la simplificación de les axencies destinaes a tal efeutu. D' esti mou, por exemplu, nel tratamientu llingüísticu, tanto les Conseyerías del Gobiernu del Principáu d' Asturias como la Xunta Xeneral del Principáu habríen cuntar con una única estructura burocrática y, del mesmu mou, los conceyos d' Asturias habríen agrupase en grandes faces, siguiendo criterios xeográficos y d' afinidá, col envís de qu' una mesma unidá burocrática abarcare'l mayor númberu de conceyos y ciudadanos.

Otra cuestión perimportante ye la que cinca a la financiación de la presencia del asturianu nel ámbitu escolar. Equí hai que señalar una cuestión presupuestariamente trescendente: la práutica afitada a nivel estatal ye que, declarada la oficialidá d' una llingua propia d' una comunidá, ye'l gobiernu central el que fai posible esa oficialización nel ámbitu educativu dende'l puntu de vista económicu. D' ehí que toles comunidaes con llingua propia co-oficial recibieren la partida económica correspondiente pa la escolarización de les sos llingües nel momentu de facer efeutives les tresferencies educatives. Ello nun foi posible nel casu d' Asturias, darréu que, como persabemos, l' asturianu nun yera llingua oficial nel momentu de l' acoyida de tales tresferencies, pero sí ha selo dende'l momentu en que tal reconocimientu xurídicu se faiga vidable. Ye dicir y en resume: Asturias, como les demás comunidaes bilingües del Estáu, tien que pautar col gobiernu central la partida económica qu' esti destina al ámbitu educativu pa poner en xuegu la oficialidá de la llingua asturiana.

D' esti mou, l' esfuerzu presupuestariu del Principáu d' Asturias tien qu' atender, exclusivamente, a la puesta en práutica de la normalización social nos ámbitos sociales a los que venimos faciendo referencia de contino: Alministración del Principáu d' Asturias, Xunta Xeneral del Principáu d' Asturias, Medios de Comunicación, etc.

Impónse, en tou casu, facer un rigorosu estudiu económicu p' afitar la dotación económica mínima pa llevar alantre les midies de normalización calteníes nes respetives fases d' aplicación de la Llei. Algamada dafechu la so puesta en práutica, habría consensuase una base presupuestaria equilibrada y estable.

Exe 4. Dignificación, recuperación y divulgación de la cultura asturiana (folklor, arte, historia, etnografía, música...) nel ámbitu educativu.

El quartu exe tendría como referencia, tal como se diz, la dignificación, recuperación y divulgación de la cultura asturiana dende una perspeutiva amplia, na que s' amiesten elementos mate-

riales ya inmateriales: arte, música, historia, bailes, deportes tradicionales, fiestas populares, mitología, etc....) nel ámbito educativu (Educación Primaria y Secundaria).

La idea básica d'esta propuesta afítase na importancia del reconocimientu, comprensión y valoración de los elementos socio-culturales qu'espliquen el rodiu próximu de los escolinos asturianos como primer pasu p'averase a otros realidaes socio-culturales, igualmente valoratibles: ámbito español, ámbito européu, ámbito mundial. Trátase, en definitiva, d'afalar una visión intercultural dende una perspeutiva que parte de la propia realidá cultural del mediu.

Nun quier ello dicir, per otu llau, que se quiera camudar el currículum escolar d'Educación Primaria y Secundaria con una nueva área d'enseñanza-deprendizax, sinón d'entender estos conteníos culturales con un enclín interdisciplinar; ye dicir, asitiándolos dientro d'estayes como Conocimientu del Mediu Social, Cultural y Natural; Educación Artístico-Musical, Educación Física, etc. Otramiente, el fechu de qu'Asturies (pola mor de cuntar con competencias plenes n'educación) pueda fixar el 35% de conteníos d'enseñanza/deprendizax facilita, en gran medida, la puesta en práutica efeutiva de la medida que se propón.

Dende'l puntu de vista de la planificación educativa, finalmente, la Consejería d'Educación y Ciencia habría afitar los conteníos tresversales del programa de cultura asturiana y la so secuenciación per ciclos educativos, correspondiéndo-y a la Consejería de Cultura'l protagonismu na elaboración de los materiales curriculares afayadizos.

Exe 5. Inxerimientu de l'Antropoloxía Cultural Asturiana, nel nivel que correspuenda, dentro de la Universidá d'Uviéu.

Ye claro que n'Asturies nun hai nenguna organización académica que con un enfotu antropolóxicu estudie los moos de vida, los vezos, el sistema de creyencies, los conocimientos, el grau de desarrollu social, artísticu, científicu, etc. de la comunidá asturiana, nin la so rellación con otros comunidaes, próximes o alloñaes.

Tal llabor, central na antropoloxía cultural y perimportante pa pescudar la evolución social nesti tarrén asina como pa conocer les necesidaes de futuru, encamiéntase davezu a les instituciones universitarias. Ello ye asina nun númberu non despreciable d'universidaes españoles, pero non nel casu de la Universidá asturiana, la Universidá d'Uviéu.

Ensin embargo, la presencia de l'Antropoloxía Cultural Asturiana dientro del ámbito académicu pue encontase perfectamente nos mesmos Estatutos de la Universidá d'Uviéu, aprobaos en 2003 y apocayá espublizaos:

- *Son fines de la institución: l'encontu científicu y téunicu a la medría cultural, social y económica, lo mesmo qu'al curiáu, caltenimientu y meyora del mediu ambiente (Art. 1.4.e)*

- *La Universidá d'Uviéu, en cuantes qu'universidá pública asturiana, empobinará de mou relevante les sos xeres a la realidá y l'ámbitu d'Asturies.* (Art. 6.1)

Dende'l puntu de vista téunicu, les posibilidaes d'inxerir l'Antropoloxía Cultural Asturiana son estremaes. A mou namái ilustrativu, pue comentase la viabilidá d'asitiar esta disciplina dientro de:

- Un Institutu Universitariu d'Investigación (arts. 24-29 de los Estatutos de la Universidá d'Uviéu).
- L'apartáu d'otros Centros y Entidaes (art. 30).
- Les llendes de la Estensión Universitaria (art. 141-143).

Tamién son posibles, dende llueu, otros planteamientos como, por exemplu: una titulación de posgráu o un títulu propiu. La idea ye, en tou casu, que la Universidá d'Uviéu asuma dafechu'l compromisu de venceyase cola sociedá y cola cultura asturiana, de les que forma parte y que, en definitiva, colabore a conocer, prestixar, esparder y anovar les referencies culturales qu'a lo llargo de los sieglos conformaron a Asturies como pueblu.

Esta *Propuesta d'Alcuerdu Social y Políticu sobre la Llingua y la Cultura d'Asturies*, dibuxada esquemáticamente, ha entendese como daqué abierto, darréu que son los participantes nel Alcuerdu los que, pente medies de la discusión y negociación, definen: a) cómo hai que formular la co-oficialidá, b) qué carauterístiques ha tener, y a qué ritmu tien d'aplicase'l procesu de normalización, c) cuál ye, con calter estable, la partida presupuestaria que'l Principáu destina a la normalización, d) cómo tien d'asitiase la cultura asturiana nel currículum escolar, y e) cómo ha inxerise l'Antropoloxía Cultural Asturiana dientro de la Universidá d'Uviéu.

Testu de la nota de prensa oficial

RESPUESTA DE LOS AXENTES SOCIALES ENTE LA PROPUESTA D'ALCUERDU SOCIAL Y POLÍTICU SOBRE LA LINGUA Y LA CULTURA ASTURIANES

El día 6 de mayu pasáu, *Día de les Lletres Asturianas*, la Presidenta de l'Academia de la Llingua Asturiana planteó nel discursu institucional, lleu nel Teatru Campoamor d'Uviéu, la necesidá d'algamar un «Alcuerdu Social y Políticu sobre la Llingua y la Cultura d'Asturies». La propuesta formulábase, n'efeutu, col enfotu de llograr un gran pautu social y políticu qu'afitare definitivamente la sobrevivencia de la llingua y cultura d'Asturies, al marxe de les llexítimes y estremaes conceiciones ideolóxiques, polítiques y sociolóxiques sobre la cuestión. Nel alcuerdu habríen participar les fuerces polítiques, los sindicatos y les organizaciones sociales y culturales y xiraría al rodiu de les siguientes exes:

1. Reconocimientu del asturianu como llingua co-oficial nel Estatutu d'Autonomía d'Asturies.
2. Afitamientu de los conteníos de la normalización y plazos na so puesta en práutica.
3. Pautu presupuestariu, conseñando'l mínimu necesariu pa facer visible y efeutivu l'usu social de la llingua.
4. Dignificación, recuperación y divulgación de la cultura asturiana (folklor, arte, historia, etnografía, música...) nel ámbitu educativu.
5. Inxerimientu de l'Antropoloxía Cultural Asturiana, nel nivel que correspuenda, dientro de la Universidá d'Uviéu.

Dende la Presidencia de l'Academia de la Llingua Asturiana anunciábase, amás, la decisión de la institución de treslladar a los axentes sociales les llinies básiques de la mentada propuesta. Darréu d'ello, l'Academia de la Llingua Asturiana vieno calteniendo a lo llargo de los meses de mayu y xunu bayura d'aconceyamientos coles estayes sociales más representatives de la sociedá asturiana: sindicatos, asociaciones culturales y etnográfiques, organizaciones de defensa de la llingua, partíos asturianistes, Presidencia de la Xunta Xeneral y Grupos Parllamentarios y los máximos dirixentes del Partíu Popular, IX-Bloque por Asturias y FSA-PSOE.

A lo llargo de les socesives conversaciones, l'Academia de la Llingua Asturiana afondó nel conteníu de la propuesta y anotó con procuru'l sentíu les respuestes de los sos interlocutores. Darréu d'ello, l'ALLA quier tresmitir a la opinión pública lo siguiente:

1. La propuesta de «Alcuerdu Social y Políticu sobre la Llingua y la Cultura d'Asturies» foi favorable y mayoritariamente acoyida poles instancies sociales consultaes. Ye dicir, afítase una vegada más y ensin dulda, que n'Asturies danse les condiciones básiques necesaries p'algamar el citáu alcuerdu. Nesti sen, la unanimidá produzse ensin resquebres en sectores tan importantes como'l PP (Partíu Popular), IX-Bloque por Asturias, los sindicatos mayoritarios, partíos asturianistes, asociaciones culturales y de defensa del asturianu, etc.
2. Llamentablemente, la Federación Socialista Asturiana (FSA-PSOE) nun ta, nestos momentos, en disposición d'averase a un alcuerdu consensuáu como'l que se caltén na propuesta. Les sos dificultaes p'asumir la co-oficialidá de la llingua asturiana impiden, agora mesmo, entamar el discutiniu al rodiu del «Alcuerdu Social y Políticu sobre la Llingua y la Cultura d'Asturies».
3. L'Academia de la Llingua Asturiana camienta, sicasí, que'l grau de converxencia social favorable hacia la llingua y la cultura asturiana ye de tantu altor que, a lo cabero, la FSA-PSOE camudará la so posición —nestos momentos negativa—, con respetu a la conveniencia del *Alcuerdu*. La institución, en tou casu, sigue tando dispuesta a caltener cola Executiva de la FSA toles conversaciones que seyan ne-

cesaries pa esclariar aquellos aspectos que pudieren resultar más problemáticos a los socialistes asturianos.

4. Finalmente, l'Academia de la Llingua Asturiana quier dar les gracias a toles estayes sociales pol so sofitu y comprensión hacia la propuesta y da anuncia de que se siente moral y socialmente autorizada y sofitada pa retomar bien llueu la iniciativa asoleyada'l 6 de mayu si les condiciones polítiques y el bien d'Asturies asina lo aconseyen.

Uviéu, a 5 de xunetu de 2005

ACADEMIA DE LA LINGUA ASTURIANA

Nota oficial de l'Academia de la Llingua Asturiana sobre la convocatoria de puestos de trabayu del Ente Públicu de Comunicación del Principáu d'Asturies

L'Academia de la Llingua Asturiana llamenta que na convocatoria acabante d'asoleyase nel Boletín Oficial del Principáu (BOPA) de places pa periodistes y téunicos de la futura radiotelevisión asturiana nun haya referencia explícita nenguna a la conocencia de la llingua asturiana. Pero, paradóxicamente, sí resultará imprescindible pa ser periodista de la futura radiotelevisión autonómica dominar llingües estranxeres.

Ye mui grave que mientres desapaez l'asturianu s'imponga una prueba obligatoria y eliminatoria n'inglés o francés que, evidentemente, nun son llingües oficiales d'Asturies. El calter eliminatoriu d'esta prueba ye una señal evidente de que los sos dirixentes prefieren periodistes que residan nel estranxeru y dominen eses llingües que profesionales venceyaos a Asturies, a la so cultura y a la so llingua.

El camín escoyíu pa la futura radiotelevisión asturiana lleva asina a construir un mediu de comunicación que podría mesmamente emitir en cualquier sitiu del mundu que nun fuere Asturies, marxinando de los sos conteníos y de les sos formes d'espresión a la cultura asturiana y dexando de llau a los excelentes profesionales que dende hai años trabayen por Asturies y pola so cultura. Nenguna radiotelevisión autonómica llevó a cabu una seleición de personal que refugare tanto la cultura propia y en toes elles hai un respetu pola llingua que dende la direición d'esta radiotelevisión que se diz asturiana nin se tien nin se quier tener. Y nun podemos escaecer qu'esta decisión torga dafechu'l desarrollu d'una industria audiovisual asturiana, basada na realidá llingüística y cultural d'Asturies.

Depués de casi tres años de falses promeses y mentires, el Gobiernu actual asturianu dexa claro que nun tien la más mínima intención de respetar a la llingua y que toles sos declaraciones en favor de «potenciar» l'asturianu o «normalizar» el so usu nun son más que pallabres vacíes.

L'Academia de la Llingua Asturiana pide al Gobiernu y a los dirixentes del Ente Públicu de Comunicación que reconsideren esti grave determináu que va a la escontra del sentíu común y, tamién, a la escontra del espíritu y la lletra del Estatutu d'Autonomía y de la Constitución española, que favoreció'l respetu por toles llingües, pero que n'Asturies sigue siendo papel moyao no que se refier a los derechos llingüísticos de los asturianos.

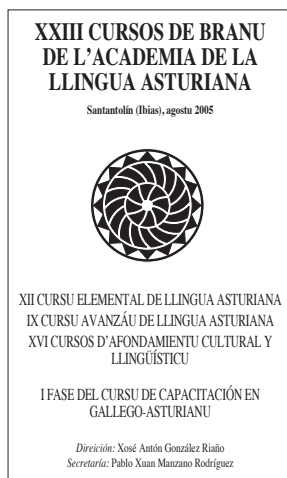
Uviéu, 28 de xunetu de 2005

ACADEMIA DE LA LINGUA ASTURIANA

Programa de Formación de l'Academia de la Llingua Asturiana

XXIII Cursos de Branu

La capital del conceyu d'Ibias, Santantolín, dio acoyida un añu más, na so Escuela-Hogar, a los XXIII *Cursos de Branu* de l'Academia de la Llingua Asturiana. Del 1 de xunetu al 12 d'agostu más de 150 alumnos y alumnes inxertáronse nel programa formativu, que comprendía:

- XII *Cursu Elemental de Llingua Asturiana*.
- IX *Cursu Avanzáu de Llingua Asturiana*.
- XVI *Cursos d'Afondamientu Cultural y Llingüísticu*, qu'ufiertaron pa esta edición cuatro cursos: «Capacitación pa la Traducción al Asturianu»; «Llingua Asturiana ya Internet. Nueves aplicaciones educatives»; «El cine n'asturianu. Aplicaciones educatives»; «Otros xuegos y tradiciones populares na enseñanza».
- *Curso de Capacitación en Gallego-Asturiano (1ª Fase)*.

Tol Programa de Formación de l'ALLA tien reconocencia oficial darréu de l'acreditación de l'Academia como Entidá Organizadora d'Actividaes de Formación Permanente del Profesoráu per parte de la Conseyería d'Educación y Ciencia del Principáu d'Asturies. Amás, los Cursos *Elemental* y *Avanzáu* de Llingua Asturiana y de *Capacitación pa la Traducción al Asturianu* son cursos d'*Extensión Universitaria*, fechos en collaboración cola Universidá d'Uviéu, y la I Fase del del Gallego-Asturiano ye un cursu empobináu a enseñantes de la fastera del Navia-Eo, organizáu pola Academia a pidimientu de la Conseyería d'Educación, inxertu tamién nos «Cursos de Formación Permanente del Profesoráu» de la Conseyería.

La xera académica completóse con actividaes estra-escolares, ente les que destacaron un concertu de la «Banda de Gaitas Marino-Tapiega» y una visita a la Casona de Ron, nel pueblu de Lagüeiro.

Como siempre, la direición de los *Cursos de Branu* valoró de mou mui especial la collaboración ufierada pol equipu direutivu de la Escuela-Hogar y l'alcaldesa y tolos vecinos de Santantolín.

L'actu de pieslle y entrega de diplomes de los XXIII Cursos de Branu fíxose'l 16 de setiembre, nel Aula Magna de la Universidá d'Uviéu, cola presencia del Rector, Juan Vázquez, el Direutor de los Cursos, Xosé Antón González Riaño, y la Presidenta de l'Academia de la Llingua Asturiana, Ana Mª Cano González. Nel so discursu, la Presidenta de l'Academia destacó la collaboración ente les dos instituciones y emponderó los resultaos académicos algamaos y el trabayu de profesores y alumnos. Tamién reclamó a la Universidá más compromisu cola realidá llingüística asturiana y amosó'l so enfotu en que l'Espaciu Européu d'Educación superior seya'l marcu amañosu pa que d'una vez los estudios de Filoloxía Asturiana s'inxerten dientro de la enseñanza reglada.

1 cursu d'Alfabetización p'Adultos en Llingua Asturiana y Gallego-Asturianu

Nos primeros meses del añu, l'Academia, atendiendo a los pidimientos que nesti sen-y venfen plan-tegando dende hai tiempu destremaos coleutivos culturales y otres instituciones, sofító la celebración d'un cursu d'Alfabetización p'Adultos en Llingua Asturiana y Gallego-Asturianu en dellos conceyos d'Asturies: Mieres, Siero, Ribeseya, Tapia, Parres, Samartín del Rei Aurelio, Cangues d'Onís y Sariegu.

Estos cursos, de cuarenta hores, tuvieron específicamente empobinaos a mayores de 18 años y la so perbona acoyida garantiza'l so caltenimientu pal próximu cursu. De la mesma manera, los profesores responsables de los mesmos, coordinaos por Xandru Martino Ruz y l'académicu Xosé Antón González Riaño, entamaron la ellaboración de materiales didáuticos espresamente camentaos pa la enseñanza d'adultos y axustaos a los conteníos gramaticales, ortográficos y culturales qu'inxer el programa del cursu.

Presentaciones de llibros

El Burón. La jerga de los vendedores y albarderos ambulantes de Forniella

El día 7 de xunu, nel Club de Prensa Asturiana de La Nueva España presentóse'l volume *El Burón. La jerga de los vendedores y albarderos ambulantes de Forniella*, estudiu ellaboráu por Alejandro López Álvarez y asoleyáu conxuntamente pola Academia de la Llingua Asturiana y l'Instituto de Estudios Bercianos.

El so autor, llicenciáu en Filoloxía y profesor d'Enseñanza Secundaria, *forniellu* de nacencia, entamó los primeros trabayos de recopilación del léxicu hacia 1980, encuestando en tolos pueblos del conceyu de Forniella, asitiáu nel cantu noroccidental de Lleón, a los falantes d'esta xerga d'oficiu.

Na presentación del volume participaron, amás del autor del estudiu, la Direutora del *Instituto de Estudios Bercianos*, Mar Palacio Bango, l'alcalde de *Forniella*, D. Vicente Díaz Fernández, y la Presidenta de l'*Academia de la Llingua*, Ana María Cano González, que na so intervención fixo referencia espresa a la satisfaiación de la institución pol asoleyamientu d'esti estudiu, qu'enancha la estaya de la conocencia de les fales gremiales, asina como pola collaboración de l'Academia col Instituto d'Estudios Bercianos.

Últime publicaciones de l'Academia

El día 17 de xunu, nel Salón d'Actos de la Biblioteca d'Asturies n'Uviéu, l'ALLA presentó les últimes publicaciones asoleyaes hasta esi momentu pola institución, un total de 15 trabayos nes coleiciones «Escolín», «Mázcara», «Fontes de la Llingua Asturiana», «Llibrería Académica», «Toponimia», «Preseos», «Llibrería Facsimilar», «Estaya pedagóxica», «Cartafueyos de Lliteratura Escaecida», «Os Llibros d'Entrambasaguas»; y los últimos números de les revistes *Entrambasaguas*, *Lliteratura*, *Cultures* y *Lletres Asturianas*.

Actes de los Concursos de l'Academia de la Llingua Asturiana Edición del año 2005

Concursu de Recoyida de Material Lliterario Escrito «Premiu Federico G.-Fierro Botas»

Aconceyáu'l Xuráu del «Concursu de Recoyida de Material Lliterario Escrito. Premiu Federico G.-Fierro Botas» que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana correspondiente al año 2005, formáu por Ana María Cano González como Presidenta, Xosé Lluis García Arias como Vocal y Corsino García Gutiérrez haciendo de secretariu, apátase nel siguiente acuerdu:

Premiar con un accésit de 300 € el trayayu tituláu “*Charlas*”: *testos contra'l socialenchufismu (El Noroeste, 1932-1933)*, del que ye autor Rafael Rodríguez Valdés.

Dar dos accésit de 150 € a los trayayos titulaos: *Testos n'asturianu na revista Asturias de L'Habana. Facsímil de los números 1- 50 (9 d'agostu de 1914 - 11 de xunetu de 1915)*, del que ye autor Ramiro González Delgado, y *Un cartafueyu nun recoyú d'Aladino Fuente Vega*, del que ye autor José Luis Campal Fernández.

Uviéu, 9 de marzu de 2005

Concursos d'investigación. Investigación llingüística

Aconceyáu'l Xuráu del Concursu «Concursos d'investigación. Investigación llingüística» que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana correspondiente al año 2005, formáu por Ana María Cano González como presidenta, Xosé Lluis García Arias como vocal y Corsino García Gutiérrez haciendo de secretariu, apátase na siguiente resolución:

- Dexar ermu'l concursu.

Uviéu, 9 de marzu de 2005

Concursos d'investigación. Léxicu asturianu

Aconceyáu'l Xuráu del Concursu «Concursos d'Investigación. Léxicu asturianu» que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana correspondiente al año 2005, formáu por Ana María Cano González como presidenta, Xosé Lluis García Arias como vocal y Corsino García Gutiérrez haciendo de secretariu, apátase na siguiente resolución:

- Dexar ermu'l concursu.

Uviéu, 9 de marzu de 2005

Concursos d'investigación. Material toponímico oral

Aconceyáu'l Xuráu del Concursu «Concursos d'Investigación. Material toponímico oral» que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana correspondiente al añu 2005, formáu por Ana María Cano González como presidenta, Xosé Lluis García Arias como vocal y Corsino García Gutiérrez faciendo de secretariu, apáutase nos siguientes acuerdos:

Premiar con 600 € el trabayu tituláu *Toponimia de la parroquia de Tuíza*, del que ye autora Noemí González García.

Dar un accésit de 300 € al trabayu tituláu *Toponimia de Llangréu. Parroquies de Tiuya y la Felguera*, del que ye autor Jorge Alberto García Fernández.

Dar dos accésit de 150 € a los trabayos titulaos *Toponimia de la Montaña de Ríu Negru. Conceyu de Valdés*, del que ye autora Esther García López, y *Toponimia de la Parroquia de Sobrefoz (Ponga)*, del que ye autor Xe. M. Sánchez.

Uviéu, 9 de marzu de 2005

Concursos d'Investigación. Lliteratura asturiana

Aconceyáu'l Xuráu del Concursu «Concursos d'Investigación. Lliteratura asturiana» que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana correspondiente al añu 2005, formáu por Miguel Ramos Corrada como presidente, Antonio Fernández Insuela como vocal, faciendo de secretariu Alfonso Martín Caso, apáutase na siguiente resolución:

Premiar con un accésit de 150 € el trabayu tituláu *Los portfolios*, presentáu por D. Pablo Rodríguez Medina.

Uviéu, 28 de febreru de 2005

Concursu de Teatru

Aconceyáu'l Xuráu del «Concursu de Teatru» que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana correspondiente al añu 2005, formáu por Miguel Ramos Corrada como presidente, Mª Paz Fonticiella Gutiérrez como vocal, faciendo de secretariu Adolfo Camilo Díaz, apáutase na siguiente resolución:

Premiar con 600 € el trabayu tituláu *Cantu de gaviotes* del que ye autor D. Pablo Rodríguez Medina.

Uviéu, 28 de febreru de 2005

Concursu de Creación Lliteraria «Premiu Llorienzu Novo Mier»

Aconceyáu'l Xuráu del «Concursu de Creación Lliteraria. Premiu “Llorienzu Novo Mier”» que con-

voca l'Academia de la Llingua Asturiana correspondiente al añu 2005, formáu por Miguel Ramos Corrada como presidente, Lourdes Álvarez García como vocal, faciendo de secretariu Xosé Ramón Iglesias Cueva, apáutase na siguiente resolución:

- Dexar ermu'l concursu.

Uviéu, 8 de marzu de 2005

Concursu de Recoyida de Material Llitterario Oral

Aconceyáu'l Xuráu del «Concursu de Recoyida de Material Llitterario Oral» que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana correspondiente al añu 2005, formáu por Roberto González-Quevedo González como presidente, Antonio Fernández Insuela como vocal, faciendo de secretariu Alfonso Martín Caso, apáutase na siguiente resolución:

Premiar con 600 € el trabayu tituláu *Dichos, refranes, cuentos ya otras narraciones de Villamexín (Proaza)*, del que ye autor Antonio Alonso de la Torre García.

Uviéu, 10 de marzu de 2005

Concursu de Curtios Cinematográficos

Aconceyáu'l Xuráu del «Concursu de Curtios Cinematográficos» que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana correspondiente al añu 2005, formáu por Roberto González-Quevedo González como presidente, Xosé Bolado García como vocal, faciendo de secretariu Xosé Antón González Riaño, apáutase na siguiente resolución:

Premiar con 1.200 € el trabayu tituláu *Marcha d'echase*, del que ye direutor Joaquín F. Collado.

Uviéu, 10 de marzu 2005

Concursu de Llectures pa Rapazos

Aconceyáu'l Xuráu del «Concursu de Llectures pa Rapazos» que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana correspondiente al añu 2005, formáu por D. Urbano Rodríguez Vázquez como presidente, D. Vicente García Oliva como vocal, faciendo de secretariu D. Pablo Xuan Manzano Rodríguez, apáutase na siguiente resolución:

Dar el premiu, *ex aequo*, a les obres titulaes *Los inventos de mio padre*, de la que ye autor Enrique Carballeira, y *Tapín de Picupáu*, de la que ye autor Pablo Rodríguez Medina.

Uviéu, 11 de marzu del 2005

Convocatories de Concursos

- III Certame de Poesía «Nené Losada Rico». L'Asociación de Muyeres «Valdés Siglo XXI» convoca'l III Certame de Poesía «Nené Losada Rico». Les obres, d'una estensión d'ente doscientos setenta y cinco y quinientos versos, han empobinase a la citada Asociación de Muyeres «Valdés Siglo XXI» (Barcia – Valdés) ente'l primeru de setiembre y el primeru d'ochobre de 2005. El trabayu ganador prémiase con seiscientos euros y Diploma, el fallu del xuráu daráse a la conocencia pública nel mes d'ochobre y la entrega de premios celebrarásse en mes de payares.
- Concursos «Creación» de la Comarca de la Sidra. III Edición de «Cómics n'asturianu». El Serviciu de la Moceda de la Comarca de la Sidra abre convocatoria de la III Edición del concursu de «Cómic n'asturianu». El plazu d'entrega d'orixinales pieslla'l día 14 d'ochobre. Les bases tán a disposición de los interesaos nes oficines respetives de los conceyos que formen esta Mancomunidá.
- XV Certame de Poesía «Elvira Castañón». La Conceyalía de Cultura del Conceyu d'Ayer convoca la XV edición del Certame de Poesía «Elvira Castañón» con modalidaes en llingua asturiana y castellana. El plazu de presentación d'orixinales, poemarios d'ente doscientos cincuenta y quinientos versos, acaba'l 30 del mes payares. Los premios entregaránse'l próximu mes d'abril de 2006.
- III Certame de Teatru Popular Asturianu «Vital Aza». El Conceyu de L.lena abre convocatoria del III Certame de Teatru Popular Asturianu «Vital Aza». Les obres tienen qu'adautase a les carauterístiques del teatru popular asturianu en monólogos, diálogos escénicos, cuadros de costumes asturianos, comedies y zarzueles. El premiu ye de mil doscientos euros y el plazu d'entrega d'orixinales pieslla'l día 13 de setiembre.
- II Concursu de Rellatos Mineros Curtios «Manuel Nevado Madrid». La fundación Juan Muñiz Zapico convoca otra edición del so concursu de rellatos curtios (non más de 40 llinies) rellacionaos col mundu de la minería en cualquier país. El plazu acaba'l 21 d'ochobre y el premiu pa los rellatos n'asturianu ye de 500 €.

5 de mayu de 2006

* * *

XXVII Día de les Lletres Asturianes

**L'Academia de la Llingua Asturiana celebrará esti día como
davezu y fai brinde a toos y toes pa que per toa Asturias
s'entamen actos**